

N U T A R I M A S
(sudaryti tardytojų grupę)

Vilnius,

1973 m. kovo mėn. 27 d.

Valstybės saugumo komiteto prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos tardymo skyriaus viršininkas pulkininkas KISMINAS, išnagrinėjęs baudžiamosios bylos Nr.251 medžiagą, -

N U S T A T Ė:

Ši baudžiamoji byla iškelta Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MT tardymo skyriaus vyr.tardytojo kapitono RIMKAUS 1967 m. lapkričio mėn. 14 d. dėl antitarybinio turinio lapelių išplatavimo Baseinių rajono Viduklės miestelyje, Kaune ir Vilniuje faktų.

Be to, byloje tiriami antitarybinio turinio lapelių išplatavimo faktai Kaune 1972 m. vasario 14 d., Vilniuje - 1972 m. spalio 22 d. ir kiti faktai. Todėl ši byla yra sudėtinga ir didelė,

Vadovaudamasis Lietuvos TSR BPK 148 straipsniu, -

N U T A R Ė:

Parengtinį tardymą atlikti šioje byloje pavesti ir Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MT tardymo skyriaus ypatingai svarbių bylų vyr.tardytojui majorui LINIAUSKUI, tardytojams leitenantui DAUGALUI bei vyr.leitenantui KONTRYMUI. Grupės vadovu paskirti Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MT tardymo skyriaus vyr.tardytoją kapitoną A.RIMKŲ.

0/p

Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MT
tardymo skyriaus viršininkas
pulkininkas

E.KISMINAS

Nuotarių kinas

(Rimkus)

21

N U T A R I M A S

(išskirti baudžiamąsias bylas)

Vilnius,

1973 m. kovo mėn. 30 d.

Valstybės saugumo komiteto prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos tardymo skyriaus vyresnysis tardytojas kapitonas Rimkus, išnagrinėjęs baudžiamosios bylos Nr.251 medžiagą,

N U S T A T Ė:

Ši baudžiamoji byla iškelta 1967 m. lapkričio mėn. 14 d. dėl antitarybinio turinio lapelių išplatavimo Raseinių rajono Viduklės miestelyje, Kaune ir Vilniuje faktų. Kas išplatino šiuos lapelius, dar nenustatyta.

1972 m. vasario mėn. 14-15 dienomis Kauno mieste K.Baršausko, 7-mečio ir Aleksonio gatvėse buvo surasti išplatintais devyni antitarybinio turinio lapeliai. Visi lapeliai atrasti butų pašto dėžutėse, jų turinys vienodas, prasideda žodžiais: "Lietuvi, Jaunosios Lietuvos..." baigiasi: "...Jūs Kauno skyrius". Lapeliuose teigiama, kad būk tai lietuvių tautą pavergė rusai, kurie siekia išnaikinti lietuvius, rusų tauta vadinama okupantais, yra kvietimai kovoti prieš tarybinę santvarką. Lapeliai parašyti mašinėle ir padauginti foto būdu.

Pagal šių lapelių išplatavimo faktą gauti V.ŠTUKO, M. KUMPIČIO, E.RUDZEVICHENĖS, K.BACHOVOS, P.ANDRIJANOVOS, S.KLIČAVIČIAUS, R.ALISJAUSKO pareiškimai, E.RUDZEVICHENĖ, K.BACHOVA, P.ANDRIJANOVA, B.PUČIALAUSKIENĖ, R.ALISJAUSKAS, F.SAPELKINA apklausti liudytojai, 1972 m. kovo 2 d. praveista įvykio vietos apžiūra, 1972 m. kovo 7 d. surašytas lapelių apžiūros protokolas ir 1972 m. kovo 20 d. lapeliai prijungti prie bylos kaip daiktiniai įrodymai.

1973 m. kovo 27-29 dienomis šioje byloje atliktos kratos Š.ŽUKAUSKO, A.SAKALAUSKO, V.POVILIONIO, I.RUDAIČIO ir P.KATINO

3

butuose, kurių metu paimitos dvi rašomosios mašinėlės, antitarybinio turinio literatūra, magnetofono juostos, dauginimo aparatos "Era-2" procesorius ir kitokie daiktai bei dokumentai.

A.KATINAS, A.KATINIENĖ, A.URBONAVIČIUS, J.EITMANAVIČIŪTĖ, J.MARKŪNAS apklausti byloje liudytojais.

Atliktų kratų medžiagoje ir liudytojų parodymuose yra pakankamai duomenų apie tai, kad Š.ŽUKAUSKAS, V.POVILIONIS, A.SAKALAUSKAS ir I.RUDAITIS pagamino ir išplatino 1972 m. vasario 14-15 d. Kaune atrastus išplatintais antitarybinio turinio lapelius, be to, jie vedė žodinę agitaciją ir propagandą, kuria siekiama susilpninti ar pakirsti Tarybų valdžią, tais pačiais tikslais platino antitarybinio turinio literatūrą.

Š.ŽUKAUSKAS, A.SAKALAUSKAS, V.POVILIONIS ir I.RUDAITIS sulaikyti; apklausti įtariamaisiais, o 1973 m. kovo mėn. 29 d. jiems parinkta kardomoji priemonė suėmimas.

Jokių duomenų apie tai, kad Š.ŽUKAUSKAS, A.SAKALAUSKAS, V.POVILIONIS ir I.RUDAITIS būtų dalyvavę antitarybinio turinio lapelių išplatiniame 1967 m. lapkričio mėn. 14 d. Raseinių rajono Viduklės miestelyje, Kaune ir Vilniuje, nėra.

Įdomus dometis tai, kad Š.ŽUKAUSKAS, A.SAKALAUSKAS, V.POVILIONIS ir I.RUDAITIS 1972 m. vasario 14-15 dienomis lapelius išplatino bei vedė žodinę antitarybinę agitaciją ir propagandą, o taip pat platino tokio pat turinio literatūrą, neturėdami ryšio su nusikaltimo faktais pagal kuriuos iškelta ši baudžiamoji byla, vadovaudamasis Lietuvos TSR BPK 149 straipsniu,

N U S T A T Ė:

Medžiaga dėl Š.ŽUKAUSKO, A.SAKALAUSKO, V.POVILIONIO ir I.RUDAIČIO antitarybinės agitacijos ir propagandos pravedimo faktų, kuri susideda iš V.ŠTUKO, M.KUMPIČIO, E.RUDZEVICHENĖS, K.BACHOVOS, P.ANDRIJANOVOS, S.KLIMAVIČIAUS, R.ALIŠAUSKO pareiškių, liudytojų E.RUDZEVICHENĖS, K.BACHOVOS,

P. ANDRIJANOVOS, B. PUČIALIAUSKIENĖS, R. ALIŠAUSKO, F. SAPELEI-
NOS, A. KATINO, A. KATINTIENĖS, A. URBONAVIČIAUS, J. EITMANAVI-
ČIŲ, J. MARKŪNO apklausos protokolų, Š. ŽUKAUSKO, A. SAKA-
LAUSKO, V. POVILIONIO, I. RUDAIČIO, P. KATINO ir A. URBONAVI-
ČIAUS butuose atliktų kratų protokolų ir palatų kratų metu
daiktų ir dokumentų, Š. ŽUKAUSKO, A. SAKALAUSKO, V. POVILIONIO
ir I. RUDAIČIO sulaikymo protokolų, ištariamųjų Š. ŽUKAUSKO,
A. SAKALAUSKO, V. POVILIONIO ir I. RUDAIČIO apklausos protokolų
ir nutarimų Š. ŽUKAUSKUI, A. SAKALAUSKUI, V. POVILIONIUI ir I.
RUDAIČIUI skirti kardomąją priemonę iš šios baudžiamosios
bylos išskirti į atskirą bylą.

Šio nutarimo nuorašas perduoti Lietuvos TSR prokurorui
ir Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MP 10 skyriui.

Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MP
tardymo skyriaus vyr. tardytojas
kapitonas

Rimkus
A. RIMKUS

SUPINKA:

Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MP
tardymo skyriaus viršininkas
pulkininkas

B. KISMINAS

Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MP
pirmininkas
generolas majoras

J. POKREVIČIUS

Nuorašas Litai.

Rimkus
(Rimkus)

N U T A R I M A S

(prijungti prie bylos daiktinius įrodymus)

Vilnius

1973 m. spalio mėn. 4 d.

Valstybės saugumo komiteto prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos tardymo skyriaus tardytojas vyr. leitenantas DAUGALAS, išnagrinėjęs baudžiamosios bylos Nr. 368 medžiagą: -

N U S T A Č I A U:

1. 1972 m. vasario mėn. 14-15 dienomis Kaune, A. Baršausko, 4. Šeponio gatvėse, gyvenamųjų namų butų pašto dėžutėse buvo atrasti išplatintais fotobūdu pagaminti devyni vienodo antitarybinio turinio lapeliai, 12x14 cm dydžio, prasidedantys žodžiais: "Lietuvi Jaunosios Lietuvos..." ir baigiasi žodžiais: "...Jūs Kauno skyrius". Minėtus antitarybinio turinio lapelius pagamino kaltinamieji Š. ŽUKAUSKAS ir A. SAKALAUSKAS.

Sie devyni lapeliai prijungti prie bylos 1972 m. kovo mėn. 20 d. nuterimu kaip daiktiniai įrodymai.

1973 m. balandžio mėn. 16 d. apklausta liudytoja GERULY Ė A. J. pateikė dar vieną tokį pat lapelį ir parodė, kad jį rado savo buto pašto dėžutėje Kaune,

1972 m. vasario mėn. 15 d.

Kaltinamasis V. POVILIONIS, gavęs iš kaltinamojo Š. ŽUKAUSKO apie 30 minėtų antitarybinio turinio lapelių, 1972 m. vasario mėn. 14 d. vakare juos išplatino, įmesdamas į butų pašto dėžutes.

2. 1973 m. gegužės mėn. 22 d. kratos metu kaltinamajam A. SAKALAUSKUI priklausančiame sandėliuke buvo rasti ir painti du antitarybinio turinio lapeliai 12x14 cm dydžio, prasidedantys žodžiais: "Tegyvuoja 54 Nepriklausomos..." ir baigiasi žodžiais: "...Lietuvos išlaisvinimo taryba". Minėtų

antitarybinių lapelių tekstas atspausdintas rašomąja mašinėle ir padaugintas fotobūdu. Šių antitarybinių lapelių tekstą sukūrė kaltinamieji S.ŽUKAUSKAS ir A.SAKALAUSKAS, pagamino kaltinamasis S.ŽUKAUSKAS.

Tokio pat turinio antitarybinius lapelius kaltinamasis A.SAKALAUSKAS platino asmeniškai įteikdamas juos piliečiams. Taip, kaltinamasis A.SAKALAUSKAS davė kaltinamajam I.RUDAIČIUI vieną lapelį, liudytojui SKAUDVILAITI - tris lapelius, liudytojui GRINEVIČIUI - vieną lapelį, liudytojui TRINKŪNIUI - 8 lapelius.

1973 m. kovo mėn. 27 d. kratos metu kaltinamojo V.PO-VILIONIO bute buvo rasta ir pašta:

3. 96 lapų languoto popieriaus sąsiuvinys-dienoraštis. Pirmas puslapis prasideda užrašu "V.P.Dienoraštis. Visiškai slapta, nes vietomis blasphemija sapet 1964 m."... Paskutinis užrašas sąsiuvinyje baigiasi žodžiais: "...tikriausiai ne".

4. 17 x 20,2 cm dydžio languoto popieriaus sąsiuvinys, susidedantis iš 70 lapų. Sąsiuvinyje yra užrašai, prasidedantys žodžiais "Vėlykų rytą buvo prisnūgta..." ir pasibaigiantys žodžiais: "...žinoma ne".

Šiuose kaltinamojo V.PO-VILIONIO dienoraščiuose, tarybinis gyvenimas traktuojamas ir vertinamas iš antitarybinių pozicijų, žaizduojama tarybinė tikrovė ir reiškiamas nepasitenkinimas ja.

5. Rašomoji mašinėlė "Volga" lotynu šriftu. Mašinėlės korpuso Nr.4597. Nudažyta pilkšva spalva. Mašinėlėje įdėta juodos spalvos juostelė 13 mm. Mašinėlės vežimėlis su ilgu voleliu. Ši rašomoji mašinėlė buvo pagrobta iš Kauno IV vidurinės mokyklos ir buvo panaudota antitarybinių lapelių tekstų spausdinimui.

1973 m. gegužės mėn. 24 d. ir 1973 m. birželio mėn. 6 d. pakartotinų kratų metu kaltinamojo V.PO-VILIONIO bute buvo rasta ir pašta:

6. Autoriaus Jurgio Gliados knygutė "Simas", išleista JAV, kurioje tendencingai aprašytas tarybinio laivo "Sovietskaja Litva" radisto Simo Kudirkos pabėgimas į užsienio laivą.

7. Nelegalus leidinys, pavadintas "Lietuvos katalikų bažnyčios kronika" Nr. 5, 1973 m., Tekstas prasideda straipsnio pavadinimu "Žvilgsnis nuo Naujųjų metų slenksčio" ir žodžiais "1972 m. antrasis pusmetis..." ir baigiasi žodžiais "...LKB Kronika" eina nuo 1972.III.19".

Leidinyje parašytas iš antitarybinių pozicijų.

Kaltinamasis V. POVILIONIS parodė, kad knygutę "Simas" ir leidinį "Lietuvos katalikų bažnyčios kronika" jis gavo iš Monikos GAVNAPENės.

8. 13 standartinio balto popieriaus lapų su mašinarščio tekstu. Tekstas prasideda žodžiais "Feliksas Jucevičius. Lietuviškosios tikrovės sklaida. Kartą George Orwell sakė..." ir baigiasi žodžiais: "...akivaizdžiai rodo išcivijos gyvenimą".

Straipsnis parašytas iš antitarybinių pozicijų.

9. Devyni standartinio balto popieriaus lapai su mašinarščio tekstu. Tekstas prasideda pavadinimu: Vincas Trumpa. Lietuvos nepriklausomybės idėja" ir žodžiais: "Šiais metais daugiau ar mažiau iškiliai..." ir baigiasi žodžiais: "...neturėtume pamiršti ir savojo depoto pavojus". Straipsnis parašytas tendencingai, iš antitarybinių pozicijų.

Pastaruosius du straipsnius, parašytus iš JAV leidinio žurnalo "Metmenys", kaltinamasis V. POVILIONIS gavo iš Š. ŽUKAUSKO, o patarasis - iš kaltinamojo A. ŠAKALAUSKO.

10. Dokumentas, susidedantis iš šešių standartinių balto popieriaus lapų, su rankraštiniu tekstu. Tekstas prasideda žodžiais: "A. Smetona, A. Stulginskis, A. Janulaitis..." ir baigiasi žodžiais: "...didžiojoje Reichstago komisijoje pakeitė".

22

11. 8,3 x 18,7 cm dydžio perforacinė kortelė su rankraštiniu tekstu rusų kalba. Tekstas prasideda žodžiais: "Zapadniy kraj..." ir baigiasi žodžiais: "...priešinga Rusijai " lietuvių kalba.

12. 8,3 x 18,7 cm dydžio perforacinė kortelė su rankraštiniu tekstu lietuvių kalba. Tekstas prasideda žodžiais: "1896 m. įsteigta I Lietuvos gubernija..." ir baigiasi žodžiais: "...uždraudė lietuvišką raštą".

13. 8,3 x 18,7 cm dydžio perforacinė kortelė su rankraštiniu tekstu lietuvių kalba. Tekstas prasideda žodžiais: "Kiti tikslai..." ir baigiasi žodžiais: "...atsukti į rytus".

10-13 punktuose paminėtas dokumentus surinko kaltinamasis S.ŽUKAUSKAS, kaip duomenis apie Lietuvos buržuazinės valstybės priklausomumą nuo Rusijos ir atidavė kaltinamajam V.POVILIONIUI.

14. V.I.Lenino knyga "Vaikiška "kairumo"liga komunizme", kurios puslapiuose mėlynu rašalu prirašyta įvairių antitarybinio pobūdžio pastabų.

15. Vadovėlis "TARS istorija" III dalis, 304 psl. Vadovėlio puslapių laukuose pieštuku prirašyta įvairių šmeižtiškų pastabų.

16. Autoriaus Antano Balsio knygutė, 124 puslapių, pavadinama "Kur susikerta ietys". Knygutės puslapių laukuose pieštuku prirašyta įvairių nacionalistinio pobūdžio pastabų.

17. Baltas standartinis popieriaus lapas, kuriame yra bekasetinių elektrografinių plokštelių ryškinimo vonelės brėžinys (seleninėms plokštelėms aparato ERA-2 tipo).

/ Kaltinamasis V. POVILIONIS parodė, kad šitas brėžinys buvo naudojamas montuojant elektrografinį dauginimo aparatą.

1973 m. kovo mėn. 27 d. kratos metu kaltinamojo A.SAKALAUSKO bute buvo rasta ir paaimta:

18. Du suklipnoti 20,3 x 9,5 cm ir 20,3 x 16,5 cm dydžio balto popieriaus lapai su antitarybinio pobūdžio

užrašais. Užrašas pirmame lape prasideda žodžiais: "Karel Korzik..." ir baigiasi žodiu "...planas". Antras lapas prasideda žodžiais: "Socialistus-komunistai..." ir baigiasi žodžiais: "...sužaro specialistas".

19. 18,5 x 27 cm dydžio knyga melsvos spalvos plonais viršeliais, 342 puslapių. Knygos pavadinimas - "Karo archyvas" II tomas. Knyga parašyta iš antitarybinių, nacionalistinių pozicijų. Šią knygą kaltinamasis A. Sakalauskas gavo iš kaltinamojo I. UTSAULIO.

20. Balto standartinio popieriaus lapas, kuriame yra kaltinamojo A. SAKALAUSKO užrašai, padaryti mėlynos spalvos tušinuku. Užrašų tekstas koreguotas raudonos spalvos pieštuku. Tekstas prasideda žodžiais: "Tos pavergtos nacijos..." ir baigiasi žodžiais "...visi vergai".

21. Respublikinio laikraščio iškarpėje esantis tekstas be pavadinimo. Tekstas prasideda žodžiais: "Mano draugas..." ir baigiasi žodžiais: "...atlyginimas ir taip eina". Tekstas vietomis pabrauktas mėlynu rašalu ir jame yra kaltinamojo A. SAKALAUSKO prirašymas "Sistema prakeikta".

22. 25 x 17,6 cm dydžio "Lietuvių archyvo" I tomo dalis nuo 295 puslapio su žalsvos spalvos apatiniu viršeliu. Tekstas prasideda žodžiais: "Tos kreipinasis pas žydus..." ir šio puslapyje baigiasi žodžiais: "...azijatišku batų ir patentuotu neganu". Tekstas šioje knygos dalyje yra antitarybinio turinio. Likusi knygos dalis buvo paimta pas liudytoją A. JUODZEMVIČIŲ.

23. 15 x 10,2 cm dydžio užrašų knygutė "Sputnik" su pilkos spalvos kietais viršeliais, kurios pirmame puslapyje yra antitarybinės, tendencingo pobūdžio frazės, kurias užrašė kaltinamasis A. SAKALAUSKAS klausydamas užsienio radijo laidas.

24. 12 x 9 cm dydžio fotopopieriaus lapelis, kuriame nufotografuotas tekstas, atspausdintas rašomąja mašinėle. Tekstas prasideda žodžiu: "Kudirka..." ir baigiasi žodžiais: "...tėra tik maisto kortelė".

Nufotografuotas tekstas - tai ištrauka iš šneištiško pobūdžio rašinio apie nuteistojo už Tėvynės išdavimą Sino Kudirkos teismo procesą.

25. Ilgas vežinėlis rašomajai mašinėlei "Volga", pagrobtas iš IV vidurinės mokyklos.

1973 m. gegužės mėn. 3 d. iš kaltinamajam A.SAKALAUSKUI priklausančiame sandėliuke buvo atrasta ir pašta:

26. Iš eiliuoto teksto fotonuotraukų 13x13 cm formato, kuriuose nufotografuoti V.Mykolaičio-Putino 1939-1941 metų eilėraščiai, iš kurių "Tremtiniai", "Rirželio 15", "Liaudies daina", "Prakeikimas", "Žuvusiems partizanams", "Kaudonspalvėj liepsnoj" yra antitarybinio turinio.

Šitas fotonuotraukas padarė ir A.Sakalauskui atidavė kaltinamasis S.Žukauskas.

27. Du pokeliai fotopopieriui, ant kurių užrašyta:

"Глянцовой тонкой бумагой 12 2, МОНБ 1971 г." Pokeliuose yra fotonuotraukos. Pirname pokelyje yra 91 fotonuotrauka 9 x 12 cm dydžio ir antrame pokelyje 80 fotonuotraukų 9 x 12 cm dydžio su žorezo ir Rojaus Medvedevų rašiniu "Beprotybės klausimas", lietuvių kalba. Tekstas prasideda žodžiais: "Rojaus Medvedevo pratarinė..." ir baigiasi žodžiais: "...prie prieangio privažiavo".

Tekstas yra šneištiško pobūdžio tarybų valdžios atžvilgiu.

Minėtą tekstą, atspausdintą rašomąja mašinėle kaltinamasis S.ŽUKAUSKAS gavo iš kaltinamojo V.POVILIONIO. Jį nufotografavo, o patį mašinraščio tekstą per liudytoją Mozerytę grąžino kaltinamajam V.POVILIONIUI. Po to, perfotografuotą tekstą, kaltinamasis S.ŽUKAUSKAS davė pasiskaityti liudytojui J.TRENKŪNUI, o pastarasis jį grąžino per liudytoją VAITKEVIČIŲ S.ŽUKAUSKUI. Po to S.ŽUKAUSKAS davė šį dokumentą kaltinamajam A.SAKALAUSKUI. Kaltinamasis A.SAKALAUSKAS tą tekstą davė skaityti liudytojui P.KATINUI ir kaltinamajam I.RŪDAIČI.

28. 9 x 12 cm dydžio spausdinto teksto 10 fotonuotraukų. Tekstas pavadintas "Sino Kudirkos teismo procesas" ir

prasideda žodžiais: "Procesas vyko 1971 m..." ir baigiasi žodžiais: "...psichiškai visiškai sveiku". Šiose fotonuotraukose yra žmėžiškas, neatitinkantis tikrovės rašinys apie nuteistojo už Tėvynės išdavimą Simo Kudirkos teismo procesą.

Minėtą tekstą kaltinamasis S.ŽUKAUSKAS gavo iš V.PO-VILIONIO, jį padaugino fotobūdū, davė kaltinamajam A.SAKALAUSKUI. Pastarasis davė pasiskaityti liudytojui KATINUI ir kaltinamajam I.RUDAIČIUI. Liudytojui SANUBORAI šį tekstą perskaitė pats SAKALAUSKAS. Vieną šio teksto fotokopiją kaltinamasis A.SAKALAUSKAS perdavė liudytojui GRIMEVIČIUI.

29. Tekstas, susidedantis iš 24 fotonuotraukų 13x18 cm dydžio. Pirmoje fotonuotraukoje raudonąja mašinėle atspausdinta: "Iš Tarybų Sąjungos 1939-1941 metų užsienio politikos istorijos". Tekstas prasideda žodžiais: "Hitlerio telegrama Stalinui..." ir baigiasi žodžiais: "...smetel vsio do odnoj". Tekstas parašytas iš antitarybinių pozicijų. Tekstas antitarybinio pobūdžio, jį 1973 m. kaltinamasis V.PO-VILIONIS davė kaltinamajam S.ŽUKAUSKUI, kuris tekstą padaugino fotobūdū, jo kopiją davė kaltinamajam A.SAKALAUSKUI.

30. Mokyklinis 12 lapų, linuoto popieriaus sąsiuvinys su žalsvos spalvos viršeliais. Ant viršelio raudonu tušinuku užrašyta "U.S." ir žaliu tušinuku - "2 sąs." Sąsiuvinyje parašytas tekstas, prasidedantis žodžiais: "Dabar susipažinkime..." ir baigiasi žodžiais: "...visų piktybių". Tekstas antitarybinio turinio. Jame žmėžiama TSRS 1939-1940 metų užsienio politika, iškreiptai pavaizduojamos tų metų TSRS pasirašytos tarptautinės sutartys.

Šį tekstą sąsiuvinyje kaltinamasis A.SAKALAUSKAS užrašė kaltinamajam I.RUDAIČIUI padedant.

31. Mokyklinis linuoto popieriaus sąsiuvinys su žalsvos spalvos viršeliais, susidedantis iš 12 lapų.

Ant viršelio mėlynu tušinuku užrašyta "L.L." ir raudonu pieštuku - "2". Sąsiuvinyje mėlynu tušinuku ir pieštuku yra parašytas tekstas, kuris prasideda žodžiais "Po trijų savaičių..." ir baigiasi žodžiais "...kova prieš okupantus". Tekste antitarybiškai aprašoma 1939 m. spalio 10 d. sutartis tarp

TSRS ir Lietuvos ir 1940-1941 metų lietuvių ištėrimai į Sibirą.

Tekstą šiame sąsiuvinyje užrašė kaltinamasis A.SAKALAUSKAS, renkamasis nelegaliais, antitarybiniais dokumentais ir padedant kaltinamajam I.RUDAIČIUI.

32. Mokyklinis languoto popieriaus sąsiuvinys su žalsvos spalvos viršeliais, susidedantis iš 12 lapų.

Sąsiuvinio viršelyje mėlynu tušinuku užrašyta "A". Keturi sąsiuvinio lapai mėlynu tušinuku prirašyti antitarybinio teksto, pavadinto "laiškas V.I.Leninui" rusų kalba. Tekste šneičiama TSRS vyriausybės dabartinė vidaus ir užsienio politika, TSKP ir Tarybų valstybės vadovai. Šiame sąsiuvinyje esantį tekstą kaltinamasis A.SAKALAUSKAS permašė iš dokumento, kurį jam 1972 m. buvo davęs liudytojas P.KATINAS.

33. Mokyklinis languoto popieriaus sąsiuvinys, susidedantis iš 12 lapų, su žalsvos spalvos viršeliais. Sąsiuvinio viršelyje mėlynu tušinuku užrašytos trys raidės "J". Sąsiuvinyje prirašytas antitarybinio turinio teksto rusų kalba laiško forma "V.I.Leninui nuo "tėvynainio".

Šiame tekste šneičiami TSRS partijos ir vyriausybės vadovai, tarptautinio darbininkų judėjimo ižymūs veikėjai, dabartinė padėtis TSR Sąjungoje, jos tarptautinė politika. Šį tekstą sukūrė ir užrašė sąsiuvinyje liudytojas P.KATINAS ir perdavė jį kaltinamajam A.SAKALAUSKUI.

34. Du balto kanceliarinio popieriaus lapai, ant kurių mėlynu tušinuku užrašytas tekstas, prasidedantis žodžiais "Derybos Maskvoj", pasibaigiantis žodžiais: "...tekstas liet. ir rusų kalbomis. Nuo Trinito 35 N". Antrasis lapas prasideda žodžiais "Vėenas iš didžiausių..." Tekstas šiuose lapuose parašytas iš antitarybinių pozicijų. Jį užrašė kaltinamasis A.SAKALAUSKAS.

35. Trys balto kanceliarinio popieriaus lapai, kuriuose yra mėlynarašaliu ir tušinuku užrašytas antitarybinis tekstas. Tekstas pirmame lape prasideda žodžiais "Lietuva gyvena, antrame lape žodžiais "...Pirmojo pasaulinio karo...", trečiame lape žodžiais "Tuo tarpu Lietuvoje..." ir baigiasi "...laisvės ir nepriklausomybės".

Tekstą užrašė kaltinamasis A.SAKALAUSKAS.

36. Ant trijų atskirų standartinių languoto popieriaus lapų, raudonu tušinuku kaltinamojo A.SAKALAUSKO užrašytas tekstas, kuris pavadintas "Lietuvos Taikos Sutartis su Rusija". Pirmas lapas prasideda žodžiais "Lietuvos Taikos...", antras lapas žodžiais "...dešimtam straipsnyje". Trečias lapas žodžiais "Aštuonioliktų ir devy ioliktų..." Tekstas trečiame lape baigiasi žodžiais "...ratifikavimo raštais". Tekstą A.SAKALAUSKAS ruošėsi panaudoti antitarybinėje veikloje.

37. Ant keturių standartinių balto popieriaus lapų mėlynu tušinuku užrašytas ryškiai antitarybinio turinio tekstas, kuris prasideda žodžiais "Leninas analizavo carizmo...". Antras lapas prasideda žodžiais "...Sovietų spauda...", trečias lapas žodžiais "Sovietiniai rinkimai...", ketvirtas lapas "Spaudoje ir per visus...". Tekstas baigiasi žodžiais "...laisvės ar nepriklausomybės". Tekste yra pataisymai, atlikti mėlynu ir raudonu tušinuku. Tekstą užrašė kaltinamasis A.SAKALAUSKAS padedant kaltinamajam I.RUDAIČIUI. Tekstą koreagavo Z.TOLIUSIS.

1973 m. gegužės mėn. 22 d. kratos metu kaltinamojo A.SAKALAUSKO bute rasta ir paimta:

38. Kaltinamajam A.SAKALAUSKUI priklausanti 14,8 x 9,8 cm dydžio užrašų knygutė, susidedanti iš 37 lapų, idėta į pilkos spalvos odinį aplankalą.

Knygutės 55, 56 puslapiuose yra užrašyti antitarybinio turinio eilėraščiai "Tremtiniai" ir "Birželio 15".

39. Trys negatyvinės 11-14 mm pločio fotojuostos, kuriuose yra užfiksuoti nacionalistinio turinio Z.Toliušio eiliuoti rašiniai: didesnioji dalis poemos "Ištrenime", dalis kūrinio "Lietuviška knyga Sibire. Tremtinio pokalbis su knyga", "Kražių skerdynės". Šias negatyvines fotojuostas pagamino kaltinamasis S.ŽUKAUSKAS kaltinamojo I.RUDAIČIO bute, tikslu perduoti jas į užsienį.

28

1973 m. kovo mėn. 27 d. kratos metu kaltinamojo Š.ŽUKAUSKO bute buvo rasta ir paimita:

40. 9 x 14 cm dydžio mėlynais viršeliais užrašų knygtė, susidedanti iš 48 lapų langeliais. Antrame lape yra užrašas:

"A. Mackevičius: mano siekimas - grąžinti savo lietuvių tautai žmonijos teises, kurias sunaikino rusų valdžia, valdininkai ir ponai".

41. Dvi knygos rudais viršeliais, 21 x 30 cm dydžio, kurių pavadinimas - P. Klimas "Iš mano atsiminimų" I ir II dalys. Pirmos dalies tekstas pirmajame puslapyje prasideda žodžiais: "Ne tik atskiro žmogaus..." ir baigiasi 272 puslapyje žodžiais: "...suradome Paryžiaus lobyne". Antros dalies tekstas 273 puslapyje prasideda žodžiais: "29. Bermon-tiada. Jau pats tas..." ir baigiasi 525 puslapyje žodžiais: "...ir nepriklausomybės maksimumą".

Atsiminimų turinys yra antitarybinis ir nacionalistinis.

1972 m. rudenį kaltinamasis Š.ŽUKAUSKAS gavo šiuos dokumentus iš kaltinamojo A.SAKALAUSKO, padarė jų konspektus, kuriuos perdavė kaltinamajam V.POVILIONIUI.

42. Knyga storais juodais viršeliais, 15,5 x 31 cm dydžio, pavadinata "Žvilgsnis į gamtą ir materiją", 118 lapų. Knyga idealistinio pobūdžio. Ją Š.ŽUKAUSKUI davė kaltinamasis V.POVILIONIS.

43. Knyga storais tamsiai pilkos spalvos viršeliais, 14,5 x 20 cm dydžio, pavadinata "Gyvenimo šaltiniai". Knygoje yra 199 lapai. Knyga yra ideologiškai žalingo turinio. Ją Š.ŽUKAUSKAS gavo iš kaltinamojo V.POVILONIO.

44. 96 lapų sąsiuvinys žalsvais viršeliais, kuriame yra įvairaus pobūdžio užrašai, tame tarpe apie POW organizacijos struktūrą, programą, tikslus, veiklos faktus, surašyti pasisakymai ir mintys apie ideologijos vaidmenį, žmogaus gyvenimo prasmę ir kt.

29

1973 m. balandžio mėn. 9 d. kaltinamojo Š.ŽUKAUSKO bute poėnio metu rastas ir paimtas:

45. Negatyvinė fotojuosta (kadru dydis - 24x36 mm), turinti baltai juodus kadrus, kurioje yra antitarybinio turinio kūrinio apie Tėvynės išdaviką Sina KUDIRKĄ teksto dalis. Pirmajame kadre tekstas prasideda žodžiais: "...triktas. Pranešime (sitrep) buvo žymima..." Paskutiniame 32 kadre tekstas baigiasi žodžiais: "...leitenanto Ryano telefono"

46. Fotodidintuvas "Leningrad" be fotoobjektyvo, pagamintas iš juoda spalva nudažytų metalinių detalių, juodų plastmasinių dalių bei pritvirtintas prie juoda spalva nudažytos medinės lentos.

Fotodidintuvą Š.ŽUKAUSKAS naudojo, gamindamas antitarybinio turinio lapelius ir daugindamas antitarybinę literatūrą.

47. Fotonuotraukų džiovin tuvas, pagamintas iš juodos spalvos metalo detalių, metalinių veidrodinių plokščių bei pilkos spalvos audinio. Ant džiovin tuvo metalinio rėmo yra fabrikinės kilmės įrašas rusų kalba "... 303-56". Džiovin tuvas naudotas gaminant antitarybinius lapelius ir dauginant antitarybinio turinio literatūrą.

48. Speciali medinė lenta perfotografavimui su atjungtomis nuo jos trimis specialiomis lemponis-stiprintuvais su lizde įsukta baltai nudažyta elektros lemputė, ant kurios yra skaičiai bei raidės: "220 v 275 w RRSR 74.II. 54 k."

Lenta buvo naudojama dauginant antitarybinius lapelius ir antitarybinę literatūrą.

49. Dvi plastmasinės fabrikinės ganybos baltos spalvos 28 x 20 cm dydžio vonelės, naudojamos fotonuotraukoms ryškinti, fiksuoti bei plauti.

Dvi plastmasinės fabrikinės ganybos pilkos spalvos 28 x 20 cm dydžio vonelės, naudojamos darbui su fotonuotraukomis.

Trys plastmasinės fabrikinės ganybos juodos spalvos 22x18 cm dydžio vonelės, naudojamos darbui su fotonuotraukomis.

Vonėlės buvo naudojamos gaminant antitarybinio turinio lapelius ir dauginant antitarybinio turinio literatūrą.

50. Du uždari fotopopieriaus pakeliai, iš kurių kiekviename sprendžiant pagal užrašą ant pakelių yra po 20 fotopopieriaus lapų. Didesniajame oranžinės spalvos pakelyje yra 18x24 cm formato "Novobrom" tipo popierius, o mažesniajame, pilkos spalvos pakelyje - 13x18 cm formato "Bromportret" tipo popierius.

Fotopopierius buvo naudotas gaminant antitarybinio turinio lapelius ir literatūrą.

1973 m. kovo mėn. 27 d. kratos metu kaltinamojo I. RUDAIČIO bute buvo rasta ir paimta:

51. 20,5 x 18 cm dydžio, 96 lapų sąsiuvinys kietais kartono viršeliais, viena linija, kuriame yra įvairūs užrašai, pastabos, eilėraščiai. Valis tų užrašų yra antitarybinio nacionalistinio turinio.

52. 64 lapų eilėraščių rinkinys, pavadintas "Ištrėnime" atspausdintas rašomąja mašinėle ir įrištas violetinės spalvos siūlais į melsvos spalvos kieto popieriaus viršelius. Tas šis rašinys yra antitarybinio nacionalistinio turinio.

Eilėraščių rinkinį I. RUDAIČIS gavo iš Z. TOLIUSIO, jį davė skaityti A. SAKALAUSKUI.

53. Balto popieriaus lapas, prasidedantis žodžiais: "Problema Nr. 1. Rusif. Denacionalizacija..." ir baigiasi žodžiais: "...trečias aukštas iš dešinės užlipus".

Lape esančiuose užrašuose išdėstytos kaltinamojo I. RUDAIČIO mintys, ką galima spausdinti ruošiamame nelegaliame leidinyje.

54. 12 lapų langeliais mokyklinis sąsiuvinys, kurio pirmasis lapas datuotas 1969.VI.2 su įvairiomis pastabomis. 6,7 ir 8 lapuose užrašytas tekstas - antitarybinio, nacionalistinio turinio.

55. 36 mm pločio negatyvinė fotojuosta, susidedanti iš 30 kadru, kuriuose perfotografuotas nacionalistinio turinio kūrinys "Ištrėnime". Pirmo kadro tekstas prasideda žodžiais:

"Į vagonus susodino, o kur veš mus, dievas žino..." Paskutinio kadro tekstas baigiasi žodžiais: "1953 m. balandžio mėn. 14 d. Angara".

56. Dvi negatyvinės 12-14 mm pločio fotojuostos, susidedančios iš 26 kadru, kuriuose perfotografuoti atskiri eiliuoto nacionalistinio kūrinio "Ištremime" fragmentai.

Juostas pagaminęs kaltinamasis A.ŽUKAUSKAS, ji buvo ruošiamas perduoti į JAV.

57. Rašomoji mašinėlė "Volga" rusišku šriftu. Mašinėlės korpusas - pilkos spalvos, Nr.7164, vežimėlis su ilgu voleliu. Mašinėlės klaviatūra bei kitos pagrindinės dalys veikia. Ši rašomoji mašinėlė pagrobta iš Kauno IV vid. mokyklos.

58. Elektrografinio dauginimo aparato tipo "Bra" procesorius iš šviesios spalvos metalo. Matmenys - 74 x 49 x 41 cm. Procesorius buvo įgytas nelegaliems dokumentams daugini.

59. 1973 m. gegužės mėn. 12 d. poėnio metu kaltinamojo I.RUDAIČIO bute Kaune atrastas ir paimtas rašomosios mašinėlės "Volga" korpusas su rusišku šriftu, be dangčio, dengiančio spausdinamojo mechanizmo svirteles, ir vežimėlio. Korpusas nudažytas pilka spalva, pažymėtas Nr.7173.

Ši rašomosios mašinėlės dalis pagrobta iš Kauno IV vidurinės mokyklos.

60. 1973 m. rugpiūčio mėn. 23 d. J.TOLIUSIENĖS bute poėnio metu paimtas V.Mykolaičio-Putino eilėraščių rinkinys "Rūsčios dienos", susidedantis iš 75 puslapių, kuriame yra reakcinių antitarybinio turinio eilėraščių. Knygutė 19 x 12 cm dydžio.

Šią knygutę kaltinamasis I.RUDAITIS perdavė kaltinamajam A.SAKALAUSKUI, pastarasis kaltinamajam Š.ŽUKAUSKUI, kuris ją perfotografavo ant fotopopieriaus ir po to knygutė buvo grąžinta I.RUDAIČIUI, o jis ją perdavė Z.TOLIUSIUI.

1973 m. liepos mėn. 6 d. poėnio metu iš liudytojo A.JUODZEVICIAUS buvo paimta:

61. Iš nacionalistinių pozicijų parašyto A.Šapokos redaguoto "Lietuvos istorijos" vadovėlio elektrografinė kopija, išta i kietus, rausvos spalvos viršelius. Tekstas knygoje prasideda žodžiais: "Istoriškoji mūsų rašliava..." ir baigiasi žodžiais: "...šito tiriamojo darbo".

Kaltinamasis Š.ŽUKAUSKAS šio vadovėlio kopiją davė kaltinamajam A.SAKALAUSKUI, kuris pardavė šį vadovėlį liudytojui A.Juodzevičiui už 20 rublių.

62. Antitarybinio turinio leidinio "Lietuvių archyvas", Kaunas, 1942 m. I tomo dalis, turinti 294 psl. Likusi šio dokumento dalis rasta pas kaltinamąjį A.SAKALAUSKĄ. Tekstas prasideda žodžiais "Lietuvių archyvo uždaviniai..." ir baigiasi žodžiais "...Prašau ištirti..."

63. Antitarybinio turinio leidinys "Lietuvių archyvas", K., 1942 m. II tomas, susidedantis iš 310 puslapių. Tekstas prasideda žodžiais "Bolševikų partija..." ir baigiasi žodžiais "...Taip dirbo žydai, susidėję su bolševikais. V.Užubalis".

"Lietuvių archyvo" pirmąjį tomą kaltinamasis A.SAKALAUSKAS 1971 m. gavo iš liudytojo H.Samboros.

"Lietuvių archyvo" pirmąjį ir antrąjį tomus kaltinamasis A.SAKALAUSKAS 1971 metais davė kaltinamajam Š.ŽUKAUSKUI, kuris per M.Mozerytę abu tomus davė skaityti V.POVILIONIUI ir po to grąžino A.SAKALAUSKUI. 1972 metais A.SAKALAUSKAS juos davė liudytojui P.KATINUI, o po to A.SAKALAUSKAS davė juos liudytojui A.JUODZEVIČIUI.

1973 m. liepos mėn. 16 d. pas liudytoją L.MOZERYTĘ rasta ir paimta:

64. 13 x 13 cm dydžio 24 fotografijos, kuriose yra nufotografuotas mašinraščio tekstas, pavadintas "Iš Tarybų Sąjungos 1939-1941 m. užsienio politikos istorijos". Paskutiniam dokumento lape tekstas baigiasi žodžiais "...snetiot vsio do odnoj". Šiame dokumente faktai pateikiami vienpusiškai, be sąryšio su kitomis aplinkybėmis, antitarybinės agitacijos tikslais. Fotografijas L.Mozerytė davė kaltinamajam Š.ŽUKAUSKAS.

✓ 65. Languotas mokyklinio sąsiuvinio lapas, kuriame raudonu tušinuku užrašytas antitarybinis tekstas, prasidedantis žodžiais: "Iš tėvynės skrenda gervių pulkas..." ir pasibaigiantis žodžiais "...Jį statyt, valdyt ir meile puošt". Šį lapą L.MOZERYTEI davė kaltinamasis Š.ŽUKAUSKAS.

✓ 66. Languotas mokyklinio sąsiuvinio lapas su žaliu tušinuku rašytu tekstu, prasidedančiu žodžiais "O mano širdies dama..." ir pasibaigiančiu žodžiais "...Reikia kiek galint ankščiau II.7 prieš pietus".

Respublikinės Kauno klinikinės ligoninės recepto blankas su mėlynu rašalu padarytu užrašu, prasidedančiu žodžiais: "Meilė ir svajonė!", o pasibaigiančiu žodžiais: "...kaip tikusio lapas. S."

Paminėtus raštelius kaltinamasis Š.ŽUKAUSKAS parašė L.MOZERYTEI, kviesdamas ją susitikti tikslu perduoti antitarybinio turinio literatūrą.

Visi išvardyti dokumentai bei daiktai yra apžiūrėti ir smulkiai aprašyti 1973 m. gegužės 15-16 d., 1973 m. gegužės 22 d., 1973 m. liepos 26 d., 1973 m. rugpiūčio 1 d., 1973 m. rugpiūčio 13-16 d., 1973 m. rugpiūčio 20-21 d., 1973 m. rugpiūčio 24-25 d., 1973 m. rugpiūčio 27 d., 1973 m. rugpiūčio 28-29 d., 1973 m. rugsėjo 12 d. apžiūros protokoluose.

Įdomus dalykas, kad išvardinti šiame nutarime daiktai ir dokumentai buvo įsigyti antitarybinės agitacijos ir propagandos vedimui, dokumentai buvo platinami, rašomosios mašinėlės ir fotopriemonės buvo naudotos antitarybinio turinio lapelių ir literatūros dauginimui; "Eros" procesorius buvo skirtas ruošianam antitarybinio turinio leidiniui dauginti, paimtuose pas kaltinamąjį A.SAKALAUSKĄ, I.RUDAITĮ, Š.ŽUKAUSKĄ ir V.POVILIONĮ jų užrašų knygutėse, dienoraščiuose ir kituose užrašuose yra išdėstytos kaltinamųjų antitarybinės pažiūros ir įsitikinimai, vadovaudamasis Lietuvos TSR BPK 90 ir 91 str., -

N U T A R Ė:

Dvylika antitarybinio turinio lapelių, kurie buvo pagaminti ir išplatinti Kauno mieste bei rasti kaltinamojo A.SAKALAUSKO bute;

paintus pas kaltinamąjį V.POVLIONĮ du dienoraščių sąsiuvinius, rašomąją mašinėlę "Volga", knygutę "Simas", leidinį "Lietuvos katalikų bažnyčios kronika" Nr.5, F.Jucevičiaus straipsnį "Lietuviškosios tikrovės sklaida", V.Trumpos straipsnį "Lietuvos nepriklausomybės idėja", V.L.Lenino knyga "Vaikiška "kairumo" liga komunizme" su antitarybinio pobūdžio pastabomis, TSRS istorija III dalį su šmeižtiškomis pastabomis, A.Balsio "Kur susikerta ietis" su nacionalistinėmis pastabomis, vonelės brėžinį, trys perforacines korteles ir dokumenta iš šešių lapų su kaltinamojo Š.ŽUKAUSKO užrašais;

paintus pas kaltinamąjį A.SAKALAUSKĄ du suklijuotus balto popieriaus lapus, knygą "Karo archyvas" II tomą, baltą standartinį popieriaus lapą su kaltinamojo A.SAKALAUSKO užrašais, laikraščio iškarpą su prirašymu "Sistema prakeikta", "Lietuvių archyvo" I tomo dalį, užrašų knygutę "Sputnik", fotografiją su mašinraščio tekstu apie S.Kudirką, vežimėlį rašomajai mašinėlei, 18 ciliuoto teksto fotonuotraukų, du pokelius fotonuotraukų, 10 fotonuotraukų su mašinraščio tekstu apie S.Kudirką, 24 fotonuotraukas 13x13 cm dydžio, du mokyklinius liniuoto popieriaus ir du mokyklinius žanguoto popieriaus sąsiuvinius su užrašais, įvairius balto popieriaus lapus su įvairiais tekstais (viso 12), užrašų knygutę pilkos spalvos odiniame aplankale, trys negatyvines 11-14 mm pločio fotojuostas;

paintus pas kaltinamąjį Š.ŽUKAUSKĄ užrašų knygutę, dvi knygas P.Klino menuarų, knygą "Žvilgsnis į gamtą ir materiją", knygą "Gyvenimo šaltiniai",

96 lapų sąsiuvinį su užrašais, negatyvinę fotojuostą, fotodidintuvą "Leningrad", fotonuotraukų džiovinuvą, specialią lentą perfotografavimui, 7 įvairių spalvų ir įvairaus

dydžio fabrikinės gamybos plastmasines voneles, skirtas darbui su fotonuotraukomis, du uždarus fotopopieriaus pokelius;

paimtus pas kaltinamąjį I. RUDAITĮ 96 lapų sąsiuvinį su užrašais, 64 lapų eilėraščių rinkinį, balto popieriaus lapą su I. Rudaičio užrašais, mokyklinį languoto popieriaus sąsiuvinį su užrašais, 36 mm negatyvinę fotojuostą, 12-14 mm negatyvinę fotojuostą, rašomąją mašinėlę "Volga", elektrografinio dauginimo aparato "Era" procesorių, rašomosios mašinelės korpusą; 7/16/4.

paimtą pas pilietę J. Toliušienę knygutę "Rusčios dienos"

paimtus pas liudytoją A. Juodzevičių A. Sapokos istorijos vadovėlio kopiją, leidinius "Lietuvių archyvas" I tomo dalį ir II tomą,

paimtus pas liudytoją L. Mozerytę 24 fotografijas, 2 languotus mokyklinio sąsiuvinio lapus su raudono ir žalio tušinukų užrašais, recepto blanką

prijungti prie šios baudžiamosios bylos kaip daiktinius įrodymus.

Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MT
tardymo skyriaus tardytojas
vyr. leitenantas

V. DAUGALAS

SUTINKA:

Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MT
tardymo skyriaus poskyrio
viršininkas - kapitonas

A. RIMKUS

Nuorodos tipas: tardytojas - vyr. leitenantas
Daugalas

И.О.

А

21. IX. 1973 г.
1/2958/73/929с

Секретно
энз. № 2

ГЕНЕРАЛЬНОМУ ПРОКУРОРУ СОЮЗА ССР
ДЕЙСТВИТЕЛЬНОМУ ГОСУДАРСТВЕННОМУ
СОВЕТНИКУ ЮСТИЦИИ

товарищу РУДЕНКО Р.А.

Направляю постановление следователя Комитета государственной безопасности при Совете Министров Литовской ССР от 6 сентября 1973 года о продлении срока следствия и содержания под стражей обвиняемых Жукаускас Ш.Ю., Сакалаускас А.-С.А., Повилионис В.И. и Рудайтис И.П.

Жукаускас и другие обвиняемые по данному делу арестованы 29 марта 1973 года и привлечены к уголовной ответственности по ст. 68 ч. I и ст. 70 УК Литовской ССР за организационную антисоветскую деятельность.

Расследованием установлено, что Жукаускас и другие обвиняемые в 1970-1973 г.г. систематически проводили антисоветскую агитацию и пропаганду устно, а так же путем распространения антисоветской и идеологически вредной литературы, принимали меры к созданию антисоветской организации, а так же совершили другие преступления.

По делу имеются данные, что в своей преступной деятельности, некоторые обвиняемые связаны с аспирантом Вильнюсского государственного университета Тринкунас, которым организованная группа распространяла антисоветские листовки, а так же - с группой реакционно настроенного католического духовенства, которые нелегально издают антисоветское издание "Хроника католической церкви Литвы".

Для расследования указанных связей, выявления и изобличения других лиц, причастных к преступной деятельности обвиняемых намечено ряд следственных и оперативных мероприятий, осуществление которых до истечения шестимесячного срока следствия по делу

т.е. до 29 сентября 1973 года, не представляется возможным.

В связи с изложенным и, поддерживая ходатайство Комитета государственной безопасности при Совете Министров Литовской ССР просить срок следствия по данному делу и содержания под стражей обвиняемых Жукаускас Ш.Ю., Сакалаускас А-С.А., Повилионис В.И. и Рудайтис И.П. продлить до 29 декабря 1973 года.

Коллегия прокуратуры Литовской ССР 21 сентября с.г. приняла постановление о поддержании ходатайства Комитета государственной безопасности при Совете Министров Литовской ССР о продлении срока следствия по делу и содержания под стражей указанных обвиняемых.

Приложение: постановление от 6 сентября 1973 года в 2-х экземплярах, всего на 10-ти листах.

СТАРШИЙ СОВЕТНИК ЮСТИЦИИ

/А.НОВИКОВ/

26 lapkričio 1973

41 2048

KLAUNO POLITECHNINIO INSTITUTO REKTORIUI

prof. M. MARTYNAIČIUI

Klaunas

Baudžiamojoje byloje Nr. 368 nustatyta, kad kaltinamasis Antanas SAKALAUSKAS, Adolfo s., iki suėmimo dirbęs KPI Inžinerinės ekonomikos fakulteto užsienio kalbų katedros asistentu, antitarybinės agitacijos ir propagandos tikslais, 1973 metų pradžioje, to paties institute neorganinės chemijos katedros aspirantui Antanui JUODZEVIČIUI, Jono s., davė ryškiai antitarybinio turinio 1942 metų leidinius - "Lietuvių archyvo" I tomo dalį ir II tomą bei kitą antitarybinę literatūrą.

A. JUODZEVIČIUS priėmė ir skaitė antitarybinę literatūrą ir toks jo elgesys padėjo kaltinamajam A. SAKALAUSKUI daryti itin pavojingas valstybinius nusikaltimus.

Apklaustas liudytojas A. JUODZEVIČIUS bandė nuslėpti jam žinomas kaltinamojo A. SAKALAUSKO nusikalstamos veiklos faktus.

Listuotos FOR BFK 199 str. tvarka pranešame Jums apie aspiranto A. JUODZEVIČIAUS netinkamą elgesį ir prašome išspręsti klausimą dėl jo pasmerkimo ir visuomeninio poveikio priežasčių pritaikymo.

Apie priimtas priemones iki š. m. gruodžio mėn. 25 d. praneškite Valstybės saugumo komiteto prie LPSR ir tardymo skyriui.

TARDYMO SKYRIAUS VIEŠININKAS

E. KISMINAS

Mučičia, Viktoras

VSŠ juo d'PSR old V vadovė
vys. katekumenas - bon
- baugalas

11/11 1/295/73
Bau
prokur

H U O S P R E N D I S

Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos vardu
1974 m. kovo mėn. 5 d.
Vilniaus mieste

Lietuvos TSR Aukščiausiojo Teismo Teisminė bendžiųjų
bylą kolegija, susidedanti iš pirmininkaujantiesio
teismo nario M. DROTO,
ir liaudies tarnų B. KAVALIŠKAUSKAS ir A. TAMULIONIS,
sekreteriančiant I. Borionovaitė,
dalyvaujant prokurorui J. Bakšioninui,
gynėjams I. Borvainai, P. Kučikai, G. Gavenčikini,
M. Motijonienai ir A. Valionkauskui,

nustatė teismo posėdyje išnagrinėję bendžiųjų bylą, kurioje
keltinami:

S a k a l a u s k a s Antanas Gintautas, Adolfo s., gimęs
1937 m. birželio 10 d. Lietuvos TSR Tauragės rajone Lauksargių
kaime, TSRS pilietis, lietuvis, nepartinis, turintis aukštąjį
išsilavinimą, vedęs, teistas 1957 m. spalio 10 d. pagal Lietuvos
BK 64 str. laisvės atėmimo dviejoms mėnesiams, teistumas išnykęs,
dirbo Kauno Politechnikos institute ašmenio kalbų katedros
asistentu, gyveno Kaune, - pagal Lietu-
vos TSR BK 63 str. 1 d. ir 70 str., 90 str. 2 d.;

L a k a u s k a s Jurgis s., gimęs 1950 m. liepos
28 d. Kaune, TSRS pilietis, lietuvis, išsilavinimas nebaigtas
aukštasis, ryšius su byla iš VILNIO pašalinęs, neteistas, vedęs
mėnėsi Kauno Medicinos institute VI kurse, gyveno Kaune,

- pagal Lietuvos TSR BK 63 str. 1 d.
ir 70 str., 90 str. 3 d.;

184

4/14
M u d z i t i s Indrius, Prano s., gimęs 1911 m. kovo 2 d.
Lietuvos TSR Šakių rajone Mikniškių kaime, TSRS pilietis, lietu-
vis, nepartinis, turintis aukštąjį išsilavinimą, išsitokęs,
neteisas, senatvės pensininkas, gyvena Kaune,

- pagal Lietuvos TSR BK 68 str. 1 d. ir 70 str.,
87 str. 1 d.;

P o v i l i o n i s Vidmantas, Jono s., gimęs 1948 m.
gegužės 29 d. Lietuvos TSR Kauno mieste, TSRS pilietis, lietuvis,
turintis aukštąjį išsilavinimą, ryšius su byla iš VIKRS paša-
lintas, vedęs, neteisas, dirbo Vienašajunginio aviacijos-eksplo-
atacijos mokslinio tyrimo instituto Lietuvos filialo inžinier-
iumi-technologu, gyvena Kaune,

pagal Lietuvos TSR BK 68 str. 1 d. ir 70 str.;

M a s k o v i č i u s Alvydas, Kazio s., gimęs 1949 m.
rugpjūčio 17 d., Lietuvos TSR Kretingos rajone Tolių kaime, TSRS
pilietis, lietuvis, turintis vidurinį išsilavinimą, ryšius su
byla pašalintas iš kandidatų į TSRS partiją, vedęs, neteisas,
dirbo Leningrado srityje Vsevolžansko rajone mišrų skyje darbinin-
ku, gyvena Kaščiūnų m.,

- pagal Lietu-
vos TSR BK 68 str., 70 str. 3 d., 155 str. ir 146 str. 1 d.

Išsugrindžiasi byla, Teisminė kolegija,

n u s t a t a :

B. Bukauskas, A. Bakulauskas ir I. Rudaitis, sistemingai
slausydami "Si Si Si", "Amerikos balsas" ir kitų panašaus pobū-
džio radio stočių laidas, skaitydami fašistinės okupacijos
metais išleista bei kita antitarybinę literatūrą, pradėjo
kleidingai vartinti Tarybų Sąjungos vidus ir bei užsienio
politiką, buvo nepatenkinti tarybine santvarka Lietuvoje.

1970 m. spalio mėn. A. Sakalauskas, S. Žukauskas ir A. Urbona-
vičius, kurio atvėilgiu būdžiamoji byla išskirta, antitarybiniai
agitasijai ir propagandai vasti Kaune įkūrė antitarybinę organi-
zaciją. Jie prisiėmė kartu nelegaliai veikti ir naikinti orga-
nizacijas, platinti antitarybinę literatūrą ir jai dauginti
įsigyti rašomąsias mašinėles bei kitas priemones, įtraukti į
ją naujus narius, rinkti nario mokestį. 1970 metų pabaigoje
A. Sakalauskas ir S. Žukauskas į šią organizaciją įtraukė I. Ru-
daitį.

Organizacijos tikslas - pakeikti Tarybų valdžią Lietuvoje.
Tuo tikslu 1971 metais A. Sakalauskas ir I. Rudaitis parašė anti-
tarybinį straipsnį, 1972 metų sausio mėnesį S. Žukauskas ir A. Sa-
kalauskas sukūrė ir I. Rudaitis būte atpausdine antitarybinis
atsiėmukinis buržuazinės Lietuvos "nepriklausomybės" dienos
pažymėti. Šiuos lapelius jie platino savo pažintose tarpe. Į
lapelių platimą įtraukė V. Revilionį. Šis, S. Žukausko pavedimu,
1972 m. vasario 14 d. vakare antitarybinis lapelis išplatino
Kaune K. Baršausko, A. Aleksačio, Šeptynėlio gatvėse, Pramonės,
Chemijos ir LPSR 25-šio prospektuose, susisiekdamas į pašto dėžu-
tes. Antitarybiniai literatūrai dauginti A. Sakalauskas 1970 m.
pabaigoje ir 1971 m. pradžioje per du kartus iš Kauno m. IV
vidurinės mokyklos slaptai pagrobė 4 rašomąsias mašinėles "Volga",
kurių vertė 375 rb. I. Rudaitis vienos mašinėlės šriftą pakeitė
lotynišku. S. Žukauskas antrą mašinėlę pardavė R. Dimaitei. 1973 m.
pradžioje A. Sakalauskas, S. Žukauskas ir I. Rudaitis, antitarybi-
ni literatūrai dauginti už 800 rb nupirko elektrografinio apa-
rato "Kra" procesorių.

Toliau siejantį į antitarybinę organizaciją verbevo kitas
asmenys: A. Sakalauskas - P. Katiną, o S. Žukauskas - J. Trinkūną,
ir A. Mackevičių. A. Sakalauskas, S. Žukauskas, I. Rudaitis ir

Z. Grinevičiui, R. Skudvilaitiui ir I. Rudaišiui, verbavo į antitarybinę organizaciją P. Katiną, organizavo nuolatą su juo itin pavojingą valstybinį nusikaltimą namams šelpimą. Jis daugino, platino ir platinimo tikslu saugojo antitarybinę literatūrą: nuo 1970 metų nekartą tarėsi su I. Rudaišiu perduoti į JAV antitarybinių eilėraščių rinkinį "Ištrėnimas", jo fotonegatyvus saugojo savo bute; 1971 m. gavo iš I. Rudaišio eilėraščių rinkinį "Rusijos dienos", perdavė jį S. Žukauskui, jam niūriai padarė antitarybinių eilėraščių fotokopijas, šį rinkinį grąžino I. Rudaišiui, o fotokopijas davė skaityti P. Katinui bei saugojo savo bute; 1972 metais gavo iš I. Rudaišio JAV išleistas "Lietuvių enciklopedijos" XV tomą, padarė jo elektrografinę kopiją, davė skaityti S. Skudvilaitiui ir P. Katinui, o po to perdavė S. Žukauskui; tais pačiais metais gavo iš S. Žukausko Ž. R. Medvedevų rašinio "Repretybės klausimai" fotokopiją, davė skaityti I. Rudaišiui ir P. Katinui, o po to saugojo savo bute; 1972 metais gavo iš S. Žukausko antitarybinio rašinio "15 Tarybų Sąjungos 1939-1941 metų užsienio politikos" fotokopiją davė ją skaityti P. Katinui, o po to saugojo savo bute; gavo iš S. Žukausko antitarybinio rašinio "S. Kudirkos teismo procesas" fotokopijas, jas davė skaityti P. Katinui, Z. Grinevičiui ir gariai perskaitė jį H. Šankorai ir I. Rudaišiui; 1971-1972 metais antitarybinį leidinį "Lietuvių archyvas" I ir II tomus davė skaityti S. Žukauskui, P. Katinui ir A. Juodzevičiui; 1972 metais gavo iš J. Tinklės antitarybinius straipsnius "Lietuvos nepriklausomybės istorija" ir "Lietuviškosios tikrovės sklaidą" davė juos skaityti S. Skudvilaitiui ir perdavė S. Žukauskui. Šie A. Šekalsuko veiksmai yra nusikaltimas, numatytas Lietuvos TSR BK 68 str. 1 d.

1088
A. Škalskus 1970 m. pabaigoje ir 1971 m. pradžioje per
du kartus iš Kauno m. IV vidurinės mokyklos slaptai pagrobė
4 rašomąsias mašinėles "Volga", kurių vertė 575 rub., padaryda-
mas nuikeltinę, numatytą Lietuvos TSR RK 90 str. 2 d.

A. Škalskus kartu su A. Škalsku 1970 m. spalio mėn.
Kaune įkūrė antitarybinę organizaciją, į ją įtraukė I. Rudaitį,
kartu su jais ruošė leisti antitarybinį leidinį; 1972 m. gru-
sio mėn. kartu su A. Škalsku sukūrė antitarybiniam lapeliui
tekstą, jį atspausdino ir, paduginamas fotokopiju, paskelbė
apie 130 egz. lapelių, duodamas A. Škalskui ir V. Revilionui
organizavo jį platinti kurdami Lietuvos "nepriklausomybės"
dienos išvakarėse, davė šitų lapelių A. Mackevičiui ir siūlė
juos išplatinti Mėčiūnams; kaip antitarybinę organizaciją
nario mokėsi poėmė iš A. Urbonavičiaus 12 rub., A. Škalskus -
apie 30 rub., I. Rudaitis, tarpininkaujant A. Škalskui, apie
500 rub.; organizavo "Kros" įsigijimą ir kartu su A. Škalsku nu-
pirko procekurinį; į antitarybinę organizaciją verbavo A. Macke-
vičių, siūlė jam antitarybinei veiklai plėsti įnešti 100 rub.,
sudarėti Mėčiūnams stovimą šios organizacijos grupę, įsigyti
komunąjį ginklą ir sušaukti nušauti vieną visuomenės veikėją;
siūlė J. Trinkūnai dalyvauti nelegalaus leidinio paruošime, prašė
A. Škalską parašyti šiam leidiniui straipsnį, apie minėtą
leidinio paruošimą tarėsi su A. Urbonavičium, oė iš jo pinigų
ir maisto produktų nuteisėti už itin pavojingą valstybinį nu-
aikintinę amonijai šelpti. "Is daugino, platino ir platino
tikslu suėjo savo būte ir pas L. Meserį antitarybinę lito-
ratūrą; 1972 metais iš A. Škalskus gavęs "Lietuvių archyvą"
I ir II tomus perskaitęs per L. Meserį juos davė skaityti

V. Povilionui, o po to grąžino A. Sakalauskui; 1972 metais perdavė V. Povilionui P. Klime knygos "Iš mano atsiminimų" konspektus, o knygą saugojo savo bute; tais pačiais metais gavo iš V. Povilionio rašinį "S. Kudirkos teismo procesas", padarė jo fotokopijas ir jas davė A. Sakalauskui ir J. Merkūnui; 1971 metais I. Rudaišis bute nufotografavo ir parduotė padarė eilėraščių rinkinio "Išėjimai" fotonegatyvus, kurie buvo suošiami nelegaliam pardavimui į JAV; 1972 metų pabaigoje gavo iš A. Sakalausko straipsnius "Lietuvos nepriklausomybės idėja" ir "Lietuviškosios tikrovės skleidimas" perdavė juos V. Povilionui; tais pačiais metais gavo iš A. Sakalausko "Lietuvių enciklopedijos" XV tomo kopiją, per L. Monerytę davė skaityti V. Povilionui; 1972 m. pagaminę antitarybinio rašinio "Iš Tarybų Sąjungos 1939-1941 metų užsienio politikos istorijos" 2 fotokopijas, vieną jų davė A. Sakalauskui, o antrą saugojo pas L. Monerytę; nuo 1972 m. iki nušėtimo buvo bute saugojo knygas "Gyvenimo šaltiniai" ir "Evilganis į gamtą ir materiją"; padarė iš A. Sakalausko gauto eilėraščių rinkinio "Rudžio dienos" antitarybinių eilėraščių fotokopijas, kurias kartu su rinkiniu perdavė A. Sakalauskui. Ši A. Sakalausko veikla yra nusikaltimas, numatytas Lietuvos TSR BK 68 str. 1 d. ir 70 str.

S. Sakalauskas, iš anksto susitaręs su A. Mackevičium, slapta grobė valstybinį turtą stambia mastu. Jis 1971 m. liepos mėn. iš liudies dailės paminklų, esančių Kašėikių rajone, Kašėikių m. kapinėse, Tirkėlių bažnyčios šventovėje, Tirkėlių kapinėse ir Jonaišių pušyne pagrobė 5 medines skulptūras. Jis tą pačią metų lapkričio mėn. pagrobė iš Vadegių kaimo A. Mockaus sodyboje Rivenų kaimo kapinių, to kaimo gyventojų V. Maziliausko sodyboje ir Lidiškių bažnyčios šventovės 3 skulptūras - liudies meno paminklus. Pagrobtos skulptūros matyti ant...

V. Pavilionis daugina, platina ir platina tikslu saugoję savo butuose bei slėptuvose antitarybinių literatūrą: "Lietuvių enciklopediją", I ir II tomas, Lietuvių enciklopedijos XV tomas, "Beprotybės klausimai" ir kt.

Taisiamieji padarė ir kitus nusikaltimus.

A. Mackevičius, iš S. Lukausko kinodomas apie antitarybinių organizaciją ir jos nusikaltimą veiklą, tarybinės valdžios organams apie tai pranešė. Jis kartu su S. Lukausku 1971 metų liepą ir lapkritį mėnesiais slapta pagrobė 10 liaudies dailės paminklų-religinio turinio skulptūrų, kurios buvo įvairiose Mėšikių rajono vietose. Skulptūrų vertė 2900 rub. Vienas A. Mackevičius 1972 m. gegužės mėnesio naktį į 17 d. iš Vilkaičių bažnyčios slapta pagrobė 3 meninės ^{wn} tūrinės ir 4 meninės patenos, kurių vertė nomenklatūrai kaip 4500 rub.

I. Rudaitis 1971 metais nupirko iš S. Kaplanauskos 110, o iš JAV turisto 100 JAV dolerių bei duodamas apmokėjimą už "Kra" 310 JAV dolerių ir 2 anglų svarus sterlingų padėjo n valintose operacijų taisyklės.

Nusikaltimai, kuriuos padarė kiekvienas iš teisiamųjų

A. Lukauskas kartu su S. Lukausku 1970 m. spalio mėn. Kaune įkūrė antitarybinių organizaciją, tą patį metų pabaigoje į ją įtraukė I. Rudaitį, 1972 metais su juo pranešė antitarybinį atvepimą, su S. Lukausku ir I. Rudaičiu ruošėsi leisti antitarybinį leidinį, patė įmokėjo 30 rub namie mokesčio, priėmė pinigų iš I. Rudaičio ir juos perdavė S. Lukauskui, už juos 1973m pradžioje nupirko "Gros" prekenčių, 1972 m. sausio mėnesį su S. Lukausku sukūrė tekstą antitarybiniam lapeliui, dalyvavo juos atspausdinant ir platinant, patė perdavė J. Trinkūnui,

I. Rudaitis 1970 m. pasirašė į antitarybinę organizaciją, padėjo antitarybinės veiklos plėtimui veikti materialinę pagalbą; 1971 m. su A. Sakalausku parėmė antitarybinį straipsnį, antitarybinės literatūros dauginimui vienas A. Sakalausko pagrebtos rašomosios mašinėlės ruošimą. Šriftą pakeitė į lotynišką, ją ir kitą rašomąją mašinėlę saugojo savo bute, kartu su A. Sakalausku ir S. Zukausku nelegaliai leidiniui dauginimui nupirko pagrindinę "Euros" dalį - procesorių, apmokėdamas pagrindinę jo vertės dalį, organizavo samoną, nutarė už tai pavojingą valstybinį nusikaltimą, šelpimą; daugino ir platino antitarybinę literatūrą ir platino tikslu ją saugojo savo bute; susitarė su A. Sakalausku padaryti cil. rinkinio "Išvados" fotokopijas, o kai S. Zukauskas padarė fotonegatyvus, I. Rudaitis juos siūlė JAV turistui B. Natulioniui išvežti į užsienį; 1971 m. davė A. Sakalauskui antitarybinę eilerošėlių rinkinį "Rusijos dienos", F. Klino knygos "Iš mano staisinių" I ir II tomas, JAV išleistas "Lietuvių enciklopedijos" XV tomą, o 1972 metais - "Tavo archyvą" II tomą. Šiais veiksmais padarė nusikaltimą, numatytą Lietuvos TSR BK 63 str. 1 d. ir 70 str.

I. Rudaitis 1971 m. už 950 rub. Kaune nupirko iš B. Kaplanausko 110 JAV dolerių, o 1971 m. gruodžio mėn. iš JAV turistu B. Natulionio už 100 rub. nupirko 100 JAV dolerių; perkant "Euros" procesorių, apmokėtinai už jį A. Sakalauskui davė 310 dolerių ir 2 anglų svarus sterlingų, kurias vėliau atsienė, t.y. padarė nusikaltimą, numatytą Lietuvos TSR BK 63 str. 1 d.

V. Pavilionis 1972 m. pradžioje susitarė su S. Zukausku buržuazinės Lietuvos "nepriklausomybės" dienas išvakarėse išplatinti Kaune antitarybinio turinio skaidukinius. Juos gavęs iš S. Zukausko 1972 m. vasario 14 d. išplatino Kauno miesto

Beržanskis, Aleksandras, Septynmečio gatvėse, Pramonės, Chemijos ir
LSSR 33-34 prospektuose, sumontavęs 4 pašto dėkutes. V. Povilionis
nie platino antitarybinio turinio literatūrą ir platino tikrai
saugojo ją savo bute: 1972 m. per A. Mozarytą gavo iš S. Žukausko
"Lietuvių archyvo" I ir II tomas ir juos perskaitęs toliau pat
būdą grąžino S. Žukauskui; davė jam rašinius "S. Rudnikas teismo
procesas" ir "Neprotėkė kluonimui", o kai šis rašinius pateikė
pasaugui, atsiėmė atgal; 1972 metais ir 1973 metų pradžioje
savo bute saugojo nelegaliai leidinio "Lietuvos katalikų baik-
nybės kronika" du numerius ir knygą "Sinas" ir davė juos ska-
tyti S. Žukauskui; nuo 1972 metų pradžios iki uždėto saugojo
savo bute antitarybinis straipsnis "Lietuvos nepriklausomybės
idėja" ir "Lietuviškasis tikrovės vaizdas" bei knygos "15
metų atsiminimų" konspektus. Šiais veiksmais V. Povilionis padė-
rė nusikaltimą, numatytą Lietuvos TSR BK 68 str. 1 d.

A. Mackevičius, šimonas, kad S. Žukauskas verbusią jį į
antitarybinę organizaciją, antitarybinės veiklos plėtimui šiuo
metu 100 rb, Mažeikiuose antelktai atakiai šios organizacijos
grupe, ragina gauti šaukiamąjį ginklą, kad nužudyti visuomenės
veikėją, išplatinti Mažeikiuose antitarybinius lapelius ir bei
suprasdamas, kad šia organizacine veikla siekiama padaryti itin
pavojingus valstybinius nusikaltimus, apie tai valdžios orga-
nams pranešė, t.y. padarė nusikaltimą, numatytą Lietuvos TSR
BK 68 str.

A. Mackevičius 18 ankstesnėmis kartomis su S. Žukausku
1971 m. liepos mėn. 18 liudius dailės parinklą, esančią Mažeikių
rajone Mažeikių m. kapinėse, Tirkėlių baitybės šventorin-
je, Tirkėlių kapinėse ir Joniškio pušyne slapta pagrobė 3 mo-
dinus skulptūras. Jis tą pačią metų lapkričio mėn. 18 Vėdegio

kaime A. Mackaus sodybos, Pivenų kaime kapinių, to kaime gyven-
toje V. Maziliauskos sodybos ir Kidaikių bažnyčios šventoriuose
pagrobė 5 skulptūras – liudius meno paminklus. Jų bendra ver-
tė 2900 rub. Šiais veiksmais A. Mackavičius padarė nusikaltimą,
numatytą Lietuvos TSR BK 90 str. 3 d.

A. Mackavičius 1972 m. gegužės mėn. naktį į 17 d. iš Tirkė-
lių bažnyčios slaptai pagrobė 5 menines taures ir 4 menines
petenes, kurių vertė nomenklatūrai kaip 4300 rub., t.y. padarė nu-
sikaltimą, numatytą Lietuvos TSR BK 155 str. ir 146 str. 1 d.

I s e d y n ų a n a l i z ė

Antitarybinė organizacija sutelkimas ir dalyvavimas joje

A. Sakalauskas kaltą pripažino pilnai, o B. Lukauskas –
iš dalies. A. Sakalauskas pareidė, kad jis su B. Lukausku sutarė
sutelkti antitarybinę organizaciją. 1970 m. spalio mėn. jis,
B. Lukauskas ir A. Urbanavičius aptarė tos organizacijos tikslus,
nutarė platinti antitarybinę literatūrą, verbuoti naujus narius
įsigyti literatūros daiktinius priemonės, laikyti konspiraci-
jos, rinkti iš organizacijos narių nario mokestį – po 3 rub į
mėnesį. Susitikime jie priėmė siekti numatyto tikslo.

B. Lukauskas taip pat pripažino, kad 1970 m. spalio mėn.
buvo įkurta organizacija, aptarti klausimai, apie kuriuos
pareidė A. Sakalauskas, priimta priemonė. Jis siskino, kad
organizacija turėjo užsiimti savišvieta.

Liaudytojas A. Urbanavičius parengtiniame tardyme (t.7, b.1.
42) pareidė, kad minėtame susirinkime buvo aptarti klausimai
apie organizacijos sutelkimą. Šis jo pareidymai iš esmės pat-
virtina A. Sakalausko nurodytas aplinkybes.

Byles įrodymais nustatyta, kad tolesnėje veikloje A. Sakalauskas ir S. Zukauskas, o taip pat ir vėliau prisijungęs I. Rudaitis vadovavosi 1970 m. spalio mėn. susitikime nustatytais principais. Todėl pripažįstama, kad A. Sakalauskas ir S. Zukauskas 1970 m. pabaigoje sutelkė antitarybinę organizaciją. Antitarybinių lapelių platinimas, padėjimas bendraamžinėms lietuvių "nepriklausomybės" dienų, antitarybinės literatūros platinimas ir dauginimas, įsigijimas tos tikslai techninių dauginimo priemonių, planavimas išleisti nelegalų leidinį ir kt. veikla liudija, jog susikūrusi organizacija buvo antitarybinė, o jos tikslas – susilpninti ir pakeisti Tarybų valdžią Lietuvoje.

A. Sakalauskas ir S. Zukauskas į organizaciją telkė naujus narius. 1970 m. pabaigoje į ją buvo įjungtas I. Rudaitis.

I. Rudaitis kaltu prisipažino iš dalies. Jis pareiškė, kad nuo 1970 m. pabaigos iki suėjimo susitikimams su A. Sakalausku ir S. Zukausku jis svarstė, savo supratimu, neigiamas gyvenimo svikinius, kildėsi antitarybinio turinio literatūra, tarėsi leisti ir operetu "Ere" dauginėti nelegalų leidinį, skolino A. Sakalauskui pinigų tokiam operetui įsigyti, pakeitė rašomąsias mašinėlės šriftą. Tačiau I. Rudaitis tvirtino, kad šis jo veiksmams nėra nusikalstami.

Tačiau A. Sakalausko parodymais nustatyta, kad jis, šinodamas apie I. Rudaitio antitarybines pastabas, jį supažindino su S. Zukausku. 1970 m. pabaigoje jis tris tarėsi nelegalios veiklos klausimais. I. Rudaitis pritarė 1970 m. spalio mėn. A. Sakalausko, S. Zukausko ir A. Urbonavičiaus nustatytoms veiklos kryptims. Jis pasiūlė nelegalų leidinį pavadinti "Naujoja vėspu", dalyvavo paruošiant antitarybinį straipsnį, padėjo materialiai kurti organizaciją ir būti leidinio redaktoriumi.

204

Nustatyta, kad nuo 1970 m. pabaigos I. Rudaitis dalyvavo praktinėje organizacijos veikloje. Jis parodė su A. Sakalausku antitarybinį straipsnį, davė pinigų "arai" įsigyti ir platinti mo tikslu saugoję antitarybinę literatūrą, kurios dalį pats perūpino, pateiktą rašomasis medžiagės šifitą ir t.t. Šis faktai rodo, kad I. Rudaitis buvo šimam organizacijos tikslai bei jos antitarybinis pobūdis. Jis praktinę veiklą jis siekė, kad tie tikslai būtų įgyvendinti.

A. Mackevičius parodė, kad nuo 1970 m. pabaigos jis šioje apie S. Lukausko organizacinę veiklą antitarybinei organizacijai suteikti. S. Lukauskas jam siūlė antitarybinei veiklai įnešti 100 rub., Mažeikiuose suteikti atskirą organizacijos grupę, davė išplatinti antitarybinius lapelius, ragino gauti šaunamąjį ginklą ir sušaukti naujątyti visuomenės veikėją. A. Mackevičius tvirtino, kad suprato, kad ši S. Lukausko veikla yra nusikaltimas, joje nedalyvavo. Tačiau bijodamas atsakomybės už kurtą su S. Lukausku padarytus liaudies dailės peninklą vengyves, apie tai valdžios organams nepranešė.

S. Lukauskas patvirtino, kad jis davė A. Mackevičiui išplatinti antitarybinius lapelius, kalbėjo su juo apie kitas nurodytas aplinkybes.

Šiais duomenimis nustatyta, kad S. Lukauskas norėjo A. Mackevičių įtraukti į taikiamą organizaciją. A. Mackevičius apie nurodytus veiksmus nepranešėms valdžios organams padarė nusikaltimą, numatytą LRK 88 str.

Liaudytojai P. Katinas ir J. Trinkūnas parodė, kad A. Sakalauskas ir S. Lukauskas siūlė jiems parašyti antitarybinius straipsnius ir ragino bendradarbiauti su nelegaliais leidiniais.

205

Antitarybinis straipsnis ir lapelis
paruosimas ir platinimas

Kreatos metu A. Sakalauskas buvo rašęs antitarybinis turinio straipsnis, o I. Rudaišis buvo - popierianis lapas. Joms išdėsty-
tos problemos pagal turinį atitinka A. Sakalausko būto rašto
straipsnį. Šio straipsnis teksta patalintas. Grafinė eksperti-
sė nustatė, kad straipsnį parašė A. Sakalauskas, o patalynas
darė Z. Toliusis.

I. Rudaišis pripažino, kad jo būto raštas laisvės problemas
surodė jis, tačiau nesiė, kad su A. Sakalausku rašė antitarybinį
straipsnį.

A. Sakalauskas parašė, kad 1971 metais su I. Rudaišiu jo
būto ir iš jo rankraščio parašė antitarybinį straipsnį. Šį
straipsnį I. Rudaišis nusiė savo būto, o vėliau su patalyn-
mais perdavė A. Sakalauskui.

Lindytėja S. Dagistienė parašė, kad Z. Toliusis buvo pašie-
tamas su I. Rudaišiu. Ji A. Sakalauskas su Z. Toliusis pašietamas
nebuvo.

Todėl A. Sakalausko parodymai, kad straipsnį jis parašė
su I. Rudaišiu, patvirtina kitais objektyviais įrodymais.

Antitarybinis agitacijos ir propagandos tikslas A. Sakalaus-
kas, S. Zukauskas ir V. Povilionis 1972 m. pradžioje pagamino ir
platino antitarybinis turinio lapelius. Jų teksta 1972 m. gru-
dio mėnesį sukūrė A. Sakalauskas ir S. Zukauskas. Lapelinose
pašietė apie prieš Tarybų valdžią Lietuvoje, kvietė jaunimą
aktyviai prisidinti tarybiniai santvarkai ir organizuoti kovą
su ja. S. Zukauskas pagrobė iš Kaimo IV vidurinės mokyklos
našinėlio I. Rudaišio būto atspausdinto lapelių teksta. Jo to
savo būto teksta pašietė fotokopiju pagamintose apie 130

206

lapelių. Jūs pasidėjau su A. Sakalausku ir V. Povilioniu. Jie susitarė lapelius išplatinti kurlauzinėje Lietuvoje "nepriklausomybės" dienos išvakarėse. V. Povilionis 1972 m. vasario 16 d. vakaro apie 80 lapelių išplatino Kaune mieste, Baršausko, Aleksonio, Septynišio gatvėse bei Pramonės, Chemijos ir LMSA 25-šio prospektuose, susėdėjęs į pašto dėžutes. A. Sakalauskas 8 lapelius davė J. Trinkūnui, I. E. Grinevičiui, 3 - K. Skudvilaitai ir 13 buvo palikęs I. Rudaišiui.

A. Sakalauskas ir S. Žukauskas parodė, kad jie k sukūrė lapelių tekstą, S. Žukauskas juos atpausdino I. Rudaišio buto mašinoje, kurią A. Sakalauskas buvo pavogęs iš mokyklos. Tada S. Žukauskas lapelius padengė fotobūdu. A. Sakalauskas pripažino, kad jis lapelius davė J. Trinkūnui, E. Grinevičiui, K. Skudvilaitai ir I. Rudaišiui. A. Sakalauskas parodė, kad S. Žukauskui atpausdinus lapelius jis įspėjo I. Rudaitį gerai išvalyti kambario, kuriame buvo namojo mašinėlė grindis, kad neliktų išmesto popieriaus gabaliukų. I. Rudaitis išvalė kambarį dulkių siurbliu.

Paruoštiniam tardymui S. Žukauskas parodė, kad lapelius spausdino su I. Rudaišiu šiais ir apie 80 št. davė V. Povilionui išplatinti Kaune. Po kurio laiko V. Povilionis sakė, kad lapelius išplatino. Tada S. Žukauskas nuo šių parodymų atsisakė. Jis nurodė, kad paruoštiniam tardymui V. Povilionį iškeršto apkalbėjo.

V. Povilionis teigė parodė, kad lapelius iš S. Žukausko negavo ir jų neplatino. Tačiau paruoštiniam tardymui V. Povilionis tvirtino, kad jis 1972 m. vasario 16 d. išvakarėse Kaune išplatino gautus iš S. Žukausko apie 80 lapelių, susėdėjęs juos į gyvenamąjį namą Baršausko, Aleksonio, Septynišio gatvėse,

Pikrinent parodymus V. Povilionis vietoje parodė gatves ir namus, kuriose jis platino lapelius. Lindytojų Aleksandravičius ir P. Kavaliauskas parodymais nustatytė, kad išvykus į vietą V. Povilionis nurodė gatves bei apytiksliai namus, kuriose platino atsišaukimus. Geraiytė, Radžionienė ir kt. gyvenantys namuose, nukritus nurodė V. Povilionis, patvirtino, kad pašto dėžutėse rado antitarybinius atsišaukimus. Jų tekstan vienodas su atsišaukimu, rasta kratos metu pas A. Sakalauską tekstu.

V. Povilionis parengtiniam tardymui parodė, kad platindamas atsišaukimus vaikštojo su R. Tumelioniu. Šis, apklaustas lindytoja, parodė, kad V. Povilionis, eidamas minėtomis gatvėmis trumpam buvo nūbėgęs į kairią namą.

Atsakant byla nustatytė, kad 1973 m. birželio mėn. S. Šukauskas buvo nubautas už tvarkos pažeidimą izoliatoriuje. Tačiau šis pažeidimas neturi ryšio su V. Povilioniu. Todėl S. Šukauskas nurodė neteislingą parodymų pakeitimą priešais.

Lindytojai J. Trinkūnas, B. Skudvilaitė, B. Grinevičius, teisėjas I. Rudaitis parodė, kad jie gavė iš A. Sakalausko, o A. Mackevičius – kad gavė iš S. Šukausko atsišaukimus.

Todėl įrodyta, kad A. Sakalauskas ir S. Šukauskas paruošus atsišaukimus platino ir V. Povilionis, o prie jų paruošimo prisidėjo I. Rudaitis.

Rašomųjų mašinėlių pagrobimas

Vykdydamas nusistatimą rašomosioms priemonėms įsigyti, A. Sakalauskas, pastebėjęs, kad Kauno IV vid. mokykloje bloga rašomųjų mašinėlių apsauga ir apsauga, nutarė pagrobti 4 rašomąsias mašinėles. 1970 m. pabaigoje ir 1971 m. pradžioje per du kartus jis pagrobė 4 rašomąsias mašinėles. Iš mokyklos

Jos išnešė S. Zukauskas ir A. Urbonavičius. Sinaudamas, kad rašomios mašinėlės įsigytos antitarybiniai literatūrai dauginai, I. Rudaitis vienos jų rusišką šriftą pakeitė lietuvišku, kuri laiką ją saugojo savo bute. Antrą mašinėlę S. Zukauskas pardavė už 100 rub R. Dinsitai. Kitos dvi mašinėlės kroatos metu rastos I. Rudaišio ir A. Sakalausko butuose.

A. Sakalauskas pareidė, kad literatūrai dauginai buvo reikalingos rašomios mašinėlės. Jis nutarė pagrobti iš IV vidurinės mokyklos. Manydamas, kad jos nurašytos ir nėra labai vertingos, S. Zukauskui ir A. Urbonavičiui pasakė, kad perka pas girtuoklį sandėlininką. A. Sakalauskas tvirtino, kad iš spintos mašinėlės išėmė jis ir uždėjęs į tašę 1970 m. pabaigoje ir 1971 m. pradžioje padavė jos S. Zukauskui ir A. Urbonavičiui, kurie išnešė iš mokyklos. A. Sakalauskas pareidė, kad S. Zukauskui ir A. Urbonavičiui pasakė, kad mašinėlės vagiamos.

S. Zukauskas ir A. Urbonavičius pareidė, kad A. Sakalauskas davė išnešti iš mokyklos mašinėles, sakė, kad jos nurašytos ir nupirktos.

A. Urbonavičius atšvilgiu dėl mašinėlių vagystės bendrinioji byla išskirta. Kadangi nėra neabejotinų įrodymų, kad S. Zukauskas, išnešdamas mašinėles, žinojo, kad jos vagiamos, todėl šis epizodas iš keltinimo prieš S. Zukauską išjungiamas.

Lindytojai J. Miškinis ir J. Pomenaitis pareidė, kad iš Konan IV vidurinės mokyklos buvo pagrobtos 4 rašomios mašinėlės. Paskinė ekspertinė nustatė, kad jų vertė 575 rub. (t. 6, b. 1. 252-269). R. Dinsaitė patvirtino, kad ji nupirko už 100 rub iš S. Zukausko rašomąją mašinėlę. V. Sakalas patvirtino, kad A. Sakalauskas slėpė jo bute 2 rašomias mašinėles.

I. Rudaitis parodė, kad literatūrai dauginti A. Sakalausko prešonas jis vienos mašinėlės rusišką šriftą pakeitė lietuvišku šią mašinėlę saugojo savo bute. Tardymo metu vienos mašinėlės surastos.

Elektrografinio dauginimo aparato "Era"
procesorius įsigijimo

A. Sakalauskas, A. Lukauskas ir I. Rudaitis ruošėsi leisti nelegalų antitarybinį leidinį, o jį dauginti elektrografiniu kopijavimo aparatu "Era". Kad būtų įsigyti šis aparatas A. Lukauskas prašė B. Dovydaitį, o A. Sakalauskas - P. Katiną, ragino jį pareikšti straipsnį. 1973 m. pradžioje A. Sakalauskas, A. Lukauskas ir I. Rudaitis už 800 rb, kurio buvo duoti I. Rudaičiui, surinkti kaip antitarybinės organizacijos nario mokėtis ir gauti už redaguojamą mašinėlę, nupirko pagrindinę elektrografinio kopijavimo aparato "Era" dalį - procesorių. Jį saugojo pradžioje A. Sakalausko, o vėliau I. Rudaičio bute. Kratos metu ten jis buvo rastas.

A. Sakalauskas parodė, kad ruošėsi leisti nelegalų leidinį, tačiau P. Katiną pareikšti straipsnį neregino. Leidinio dauginimui kartu su kitais teisiamaisiais nutarė įsigyti "Era" aparatą. Tuo klausimu kreipėsi į P. Katiną. 1973 m. pradžioje už gautas nuo I. Rudaičio, surinktas kaip nario mokėtis ir gauti už redaguojamą mašinėlę pinigus nupirko procesorių.

I. Rudaitis, iš esmės patvirtinęs A. Sakalausko nurodytas aplinkybes apie procesoriaus įgijimą, tvirtino, kad procesoriaus įgijimui A. Sakalauskui paskolino apie 800 rub.

A. Lukauskas parodė, kad su A. Sakalausku ir I. Rudaičiu turėsi leisti antitarybinį leidinį, kurio redaktoriumi turėjo

būti I. Rudaitis. Leidiniui dauginti nutarė įsigyti "Kra".
Ją gauti pradėję Dovydaitį. 1973 m. pradžioje už gautus iš I. Ru-
daičio, surinktus kaip nario mokėsi ir gautus už rašymą
mašinėlę pinigais Stulgaičiui padėdant nupirko procesorių.

Lindytojas B. Dovydaitis parodė, kad Š. Žukauskas įkalbinė-
jo jį išuosti dalimis iš Kauno automatizacijos priemonių eks-
perimentinės gamyklos elektrografinį kopijavimo aparatą "Kra",
kuris reikalingas literatūrai dauginti.

V. Stulgaičio pareiškimu nustatyta, kad jis padėjo Š. Žu-
kauskui nupirkti už 600 rublių pagrindinę "Kra" dalį - procesorių.

Sis procesorius krotos metu rastos I. Rudaičio bute.

Lindytojai P. Katinas, A. Bendinskas, N. Urinovičius, A. Kati-
lienė, J. Trinkūnas parodė, kad jį tas taisyklėmis pasakojo, apie
rusišką nelegalų leidinį bei siekė jame bendradarbiauti.

Pasiūlymą paskatintas P. Katinas parodė antitarybinį
straipinį, kuris krotos metu rastos A. Sakalausko bute.

Antitarybinė literatūra platiniama, dauginama
ir laikoma platiniu tikslu

A. Sakalauskas, Š. Žukauskas, V. Povilionis ir I. Rudaitis
kaltais prisipažino.

A. Sakalauskas parodė, kad turėsi su I. Rudaičiu perduoti
į JAV antitarybinį eilėraščių rinkinį "Ištrėmimo", gavę iš
I. Rudaičio eil. rinkinį "Rubiškos dienos", perdavė jį Š. Žukaus-
kui, siekė padaryti antitarybinį eilėraščių fotokopijas,
davė jas skaityti P. Katinui, gavęs iš I. Rudaičio "Lietuvių
enciklopedijos" IV tomą, padarė jo elektrografinę kopiją,
davė skaityti N. Skudvilaitėi ir P. Katinui, o po to perdavė
Š. Žukauskui; gavęs iš Š. Žukausko Š. ir A. Medvedevų sąrašą

211

"Beprotybės klausimai" fotokopijas davė skaityti I. Rudaišiui ir P. Katinui; gavęs iš S. Lukausko rašinio "Iš Tarybų Sąjungos 1939-1941 metų užsienio politikos" fotokopiją davė ją skaityti P. Katinui; gavęs iš S. Lukausko rašinio "S. Kadirkos teismo procesas" fotokopijas davė skaityti S. Grinevičiui ir P. Katinui ir pats perskaitė H. Šamborai ir I. Rudaišiui; leidinio "Lietuvių archyvas" I ir II tomas davė skaityti S. Lukauskui, P. Katinui ir A. Juodknevičiui; gavęs iš J. Trinkūno straipsnius "Lietuvos nepriklausomybės idėja" ir "Lietuviškosios tikrovės sklaida" davė skaityti S. Skudvilaitai ir perdavė S. Lukauskui. A. Sakalauskas pripažino, kad saugojo savo būte cil. rinkinį "Ištvėmimo", "Rudės dienos", rašinio "Beprotybės klausimai", "Iš Tarybų Sąjungos 1939-1941 metų užsienio politikos" fotokopijas.

Kratos metu A. Sakalauskas būte nurodytos fotokopijas, P. Katinui parodyti ir A. Sakalausko perskaityti rašiniai buvo surasti.

S. Lukauskas parodė, kad iš A. Sakalausko gavo "Lietuvių archyvą" I ir II tomas ir juos per L. Skerytę davė skaityti V. Povilioniui; perdavė V. Povilioniui P. Klimo knygos "Iš mano atsiminimų" konspektus; gavęs iš V. Povilionio rašinį "S. Kadirkos teismo procesas" padarė jo fotokopijas ir davė jas I. Sakalauskui ir J. Merkūniui; padarė cilėraščių rinkinio "Ištvėmimo" fotonegatyvus, kurie buvo rusišiais nelegaliai perduoti į JAV; gavęs iš A. Sakalausko straipsnius "Lietuvos nepriklausomybės idėja", "Lietuviškosios tikrovės sklaida" ir "Lietuvių enciklopedijos" XV tomas, davė juos skaityti V. Povilioniui; pagaminęs rašinio "Iš Tarybų Sąjungos 1939-1941 metų užsienio politikos istorijos" 2 fotokopijas, vieną jų davė A. Sakalauskui, o antrą

saugojo per L. Mozerytę; gavo iš A. Sakalausko padarė eilėraščių rinkinį "Rudės dienos" antitarybinę eilėraščių fotokopijas ir perdavė A. Sakalauskui; saugojo savo bute P. Klimo "Iš mano stalininių" I ir II tomas, knygas "Gyvenimo šaltiniai" ir "Išvilgis į gamtą ir materiją".

Nurodyti leidiniai kratos metu S. Žukausko bute buvo rasti.

I. Rudaitis pareidė, kad tarėsi su A. Sakalausku eil. rinkinio "Iš rudės" fotokopijas perduoti į JAV bei siūlė jas vienu mėnesio turistui; davė A. Sakalauskui skaityti eil. rinkinį "Rudės dienos", P. Klimo "Iš mano stalininių" I ir II tomas, "Lietuvių enciklopedijos" XV tomą, ir "Karo archyvą" II tomą.

V. Povilionis patvirtino, kad per L. Mozerytę gavo iš S. Žukausko ir toliau pat būdu grąžino "Lietuvių archyvą" I ir II tomas, davė S. Žukauskui rašinius "S. Rudzinskio teismo procesas" ir "Espratybės klausimai", saugojo ir davė skaityti S. Žukauskui nelegalaus leidinio "Lietuvos katalikų bažnyčios kronika" du numerius ir knygą "Sinas", saugojo savo bute straipsnius "Lietuvos nepriklausomybės idėja" ir "Lietuviškosios tikrovės sklaidą" bei P. Klimo knygas "Iš mano stalininių" konspektus.

Nurodyti straipsniai, knygos ir konspektai S. Žukausko bute rasti.

Toliau nurodytas aplinkybes apie antitarybinę literatūros platinimą, dauginimą ir laikymą platinimo tikslu patvirtino L. Mozerytė, pareidžiusi, kad per ją S. Žukauskas perduodavo literatūrą V. Povilioniai, o pastarasis grąžindavo atgal; kitiems P. Ketinai, E. Škėnėvilaitė, Z. Grinevičiui, K. Mamborui, A. Juodasvičiui, J. Trinkūnui ir J. Vorkūnui, pareidė, kad jie gavo iš teisinųjų nurodytą antitarybinę literatūrą.

Kita organizacinė veikla

1970 m. spalio mėnesyje A. Sakalauskas, S. Žukauskas ir A. Urbonavičius sutarė iš esmės, sutelktą sąžinesybiniame organizacijoje, rinkti namo mokestį - po 3 rb į mėnesį.

Šis faktas nustatytas A. Sakalausko, S. Žukausko ir A. Urbonavičiaus parodymais. Iš tų parodymų seka, kad A. Sakalauskas įmokėjo apie 30 rb, S. Žukauskas ir A. Urbonavičius - po 12 rb, o I. Rudaitis organizacinei veiklai plėsti davė kymią pinigų sumą. I. Rudaitis pripažino, kad davė A. Sakalauskui apie 500 rb, kurias tikėjosi vėliau atgauti. A. Sakalauskas patvirtino, kad iš I. Rudaitis gautoji suma buvo panaudota procesui įsigyti, o I. Rudaitis duodamas šioje, kuriai tikslui pinigai reikalingi.

Nustatyta, kad už procesą A. Sakalauskas, S. Žukauskas ir I. Rudaitis sumokėjo 800 rub. Tam buvo panaudotas namo mokestis pinigai gauti iš I. Rudaitis, o taip pat ir kitos lėšos.

Lindytas P. Kotinas parodė, kad A. Sakalauskas siūlė įnešti 6 rb, o A. Mackevičius patvirtino, kad S. Žukauskas siūlė duoti organizaciniams reikams 100 rub.

I. Rudaitis, A. Sakalauskas ir S. Žukauskas vykdė organizacinę veiklą esančias, nutaistius už itin pavojingas valstybinius nusikaltimus, šelpai. Tam tikslu I. Rudaitis davė 100 rb bei pasiūlė vesti šelpius darbą. A. Sakalauskas prašė S. Grinevičių tam tikslui duoti pinigų ir maisto produktus, o S. Žukauskas prašė iš S. Grinevičiaus 25 rb ir maisto produktus ir juos perdavė A. Sakalauskui. Nurodytas aplinkybes patvirtino S. Grinevičius ir S. Žukauskas. A. Sakalauskas parodė, kad iš S. Žukausko gautus pinigų ir maisto produktus atidavė I. Rudaitis. Pastarasis patvirtino, kad jis savo ir iš A. Sakalausko

24

gautus pinigus ir maisto produktus, per A. Pušinskitį perdavė nutaistoji S. Rudzikos motinai. I. Rudzikio nurodytos aplinkybės patvirtino A. Pušinskitis.

A. Mackevičius parodymais nustatė, kad S. Zukauskas 1973 m. vasario mėnesį Kaune namams ragino jį gauti šaunamąjį ginklą ir ruošti nužudyti vieną visuomenės veikėją. Šios aplinkybės iš dalies patvirtino S. Zukauskas, teigdamas kad buvo kalbama apie asmenį, turintį užsienio valiutos, naudingą.

Liudies dailės paminklų pagrobimas

S. Zukauskas 1971 m. birželio 23 d. – liepos 27 d. atliko gamybinių prekių Mažeikių centrinėje ligoninėje. Jis susitūrė su A. Mackevičium iš Mažeikių rajono esančių liudies dailės paminklų slaptai pagrobti meniška vertingas skulptūras, 1971 m. liepos mėnesyje jie pagrobė iš valstybės saugomo liudies dailės paminklo vieną skulptūrą, iš Tirkšlių bažnyčios šventorinio ir Tirkšlių kapinės esančių valstybės saugomų liudies dailės paminklų – dvi skulptūras, iš Mažeikių miesto kapinių – dvi skulptūras. Praktikos metu S. Zukauskas sudarė planą, kuriame nurodė vietas, kur dar yra meninių skulptūrų. 1971 m. lapkričio 6 d. S. Zukauskas atvežė į Mažeikius. Naktį 7 dieną važinėdami motociklu abu su A. Mackevičium iš valstybės saugomų liudies dailės paminklų Vėdarų kaime A. Mackaus sodyboje, Pivėnų kaimo kapinėse, to kaimo gyventojų V. Maziliausko sodyboje ir Šidikių bažnyčios šventoriniame penkias meno skulptūras.

Penkias iš pagrobų skulptūras S. Zukauskas ir A. Mackevičius atvežė į Kauną. Vieną jų S. Zukauskas perdavė V. Zukauskui, o kitą atidavė A. Bruškui. Likusias 5 skulptūras, kurias

taisiais, buvo paslėptą griovyje prie Ventos upės, 1972 m. pavasarį atrastos (t.5, b.1.203, t.9, b.1.69-71).

A. Mackevičius kelti prisipažino ir parodė, kad su S. Žukausku 1971 m. liepos ir lapkričio mėnesiais pagrobė menines skulptūras. Jis tvirtino, kad iš 5 skulptūras jis pagrobė vasarą, o kitas 5 – lapkričio mėnesį. Prieš šventes S. Žukauskas leidu įspėjo pasiruošti nusikaltimo padarymui. Todėl jis lapkričio 6 d. iš darbovietės – Mažeikių kelių statybos-rezento valdybos pasiskolino motociklą su priekabe ir jį nusikaltimo darymo metu su S. Žukausku važinėjo po Mažeikių rajoną.

Paragytiniams tardymuose A. Mackevičius vietoje parodė iš kuo jis su S. Žukausku pagrobė menines skulptūras (t.5, b.1.87-94).

S. Žukauskas teigė, kad dalyvavo pagrobiant skulptūras. Jis tvirtino, kad A. Mackevičius jį apkalbė.

Tačiau A. Mackevičiaus parodymai apie S. Žukausko dalyvavimą patvirtino kitais įrodymais.

Lindytojas A. Šiulpa parodė, kad 1971 m. lapkričio pradžioje A. Mackevičius buvo pašauktas iš darbo motociklą su priekabe ir kitą dieną grąžino jį labai purviną.

Lindytojas P. Mackevičius parodė, kad S. Žukauskas atvažiavo pas jo brolių A. Mackevičių 1971 m. spalio šventių išvakarėse. A. Mackevičius iš darbo sugrįžo su motociklu. Kuomet lindytojas vėlai vakarą nuėjo miegoti, S. Žukauskas ir brolis Alajus liko kambarioje. Ryte S. Žukausko nebebuvo. Motociklas buvo labai purvinas.

A. Bruškus parodė, kad 1972 metais S. Žukauskas jam davė meninę skulptūrą. A. Janušas patvirtino, kad 1971 m. rudenį S. Žukauskas pardavė vieną medinę skulptūrą už 20 rb. Lindytojas V. Žukauskas parodė, kad 1972 m. rudenį nupirko iš S. Žukausko medinę skulptūrą. Nurodytos skulptūros iš A. Bruškus

iz V.Žukauske paimtos (t.5, b.1.115-120). Nustatyta, kad jos pagrobtos iš Mažeikių rajono liaudies meno paminklų.

Todėl A.Maskovičius nurodytas aplinkybes apie S.Žukausko dalyvavimą nusikaltimo padarytine kitais įrodymais.

Be to, parengtiniame bardyne (t.2, b.1.122-123) S.Žukauskas parodė, kad kartu su A. Maskovičiumi 1971 m. liepos ir lapkričio mėnesiais jie abu iš Mažeikių rajono esančių liaudies dailės paminklų slaptai vogė medines skulptūras. Vieną jų į Kauną atnešė pats, o kitą atvežė A. Maskovičius. S.Žukauskas parodė, kad jis dėjo į Kauną atvežtas 2 skulptūras bei turį penkias 3 skulptūras, pagrobtas lapkričio mėn.

Be to tikrinant S.Žukausko nurodytas aplinkybes dvi skulptūras Kaune buvo surastos. Pavytyje, griovyje užkastos, 1972m pavasarį buvo rastos kitos 3 skulptūros.

Toki prisipažinimą nurodytą detaliai patikrinant kitais įrodymais šaltiniais nustatytoms aplinkyboms įrodė S.Žukausko dalyvavimą pagrobiant skulptūras.

Monetyres ekspertinė nustatė, kad pagrobty skulptūry vertė yra ne mažesnė 2900 rub. Kai kurios jų yra labai vertingos. Jos buvo pripažintos respublikinės reikšmės paminklais (P.Potockio 1830 metų skulptūra).

A.Maskovičius ir S.Žukauskas iki pagrobimo dienos metu apibūdindami ant kai kurių liaudies dailės paminklų statė užrašus, kad tai yra vietinės ar respublikinės reikšmės liaudies meno paminklai. Todėl sugręžta, kad skulptūry vertė yra didelė.

Taurių ir patonų vagystė

1972 m. gegužės 17 d. vakare religinių spolgų metu A.Maskovičius penkias Tirkėlių bažnyčioje. Iš ten nakties metu

21/4

įsilausė į bažnyčios zakristiją ir slapta pagrobė 5 metalines
taures ir 4 patenas. Jaus nuvežė į Kauną ir atidavė A. Zukaus-
kui, o šis – Faberšės kunigui M. Dobrovolskui. Po A. Zukausko
sūnimo M. Dobrovolskis nurodytą turtą perdavė į Kauną kuriją,
kuri grąžino Tirkėlių bažnyčiai.

A. Mackevičius kalbą prisipažino. Jis parodė, kad 1972 m.
gegužės mėn. įsilausė į Tirkėlių bažnyčios zakristiją ir pa-
vogė 5 taures ir 4 patenas, kurias perdavė A. Zukauskui. A. Zu-
kauskas parodė, kad jis gavo iš A. Mackevičiaus nurodytą turtą
ir atidavė M. Dobrovolskui. Menotyroos ekspertinė nustatė, kad
taurę ir patenų vertė 4500 rub.

Valiutos operacijų teisyklių patvirtinimas

I. Rudaitis 1971 metais iš B. Kaplanskaitės nupirko už 550 rub
110 JAV dolerių. Jis 1971 m. gruodžio mėnesį nupirko iš JAV
turisto B. Matulionio už 100 rublių 100 JAV dolerių. Perkant
"Kros" procesorių jis davė A. Sakalauskui 210 JAV dolerių ir
2 svarus anglų sterlingų, kuriuos vėliau atsiėmė.

I. Rudaitis parodė, kad jis davė B. Matulionini 100 rub, o
pastarasis – 100 JAV dolerių. Priminęs šią sumą I. Rudaitis
galvoja, kad tai dovana. I. Rudaitis patvirtina, kad iš B. Kap-
lanskaitės nupirko 110 JAV dolerių, 310 JAV dolerių ir 2 svarus
anglų sterlingų davė A. Sakalauskui, kai šis pirko "Kros" pro-
cesorių.

Lindytojas A. Rudaitis parodė, kad pientaujant Pragę resto-
rane B. Matulionis, neturėdamas tarybinės valiutos ir negalėda-
mas užsimokėti, perdavė I. Rudaitiui 100 JAV dolerių, o pasta-
rasis – 100 rublių. Tačiau liudytoja A. Jecinsavičienė patvirtina

kad B. Matulionis Trakų restorane nebuvęs, o pietavo Vilniuje "Gintaro" viešbutyje. Paragtingame tardyme tirtas I. Rudaitis tvirtina, kad JAV dolerius nupirko ne restorane, o važiuojant į Trakus mašinoje, kad po to, įsukdamas, jęs per mašiną užkūbė, tuo klausimu kalbėjo su B. Matulioniu. (t.3, b.1. 136). Todėl nustatyta, kad I. Rudaitis nupirko iš B. Matulionio 100 JAV dolerių.

Paragtingame tardyme I. Rudaitis parodė, kad iš B. Kaplancikaitės nupirko 200 JAV dolerių (t.3, b.1. 136, 137), o taisne teigė, kad 110 dolerių. Be to, 30 dolerių gavo iš ligonio už gydymą, o likusią dalį iš sesers. I. Rudaitis su A. Kemerionu parodė, kad ji davė I. Rudaitiui apie 70 dolerių, kurias laisvumo buvo gavusi iš JAV.

Todėl įrodyta, kad I. Rudaitis nupirko iš B. Kaplancikaitės 110 JAV dolerių.

A. Sakalauskas patvirtina, kad "Kros" pramoninius pirkiniai I. Rudaitis jam buvo davęs 310 JAV dolerių ir 2 svarus anglsterlingų, kurias vėliau atsiekė atgal.

A. Povilionis kaltinamas tuo, kad nuo 1971 m. pabaigos ir iki suėmimo dalyvavo A. Sakalausko ir S. Šukausko antiterroristinėje organizacijoje.

A. Povilionis parodė, kad apie antiterroristinę organizaciją nežinojo. Pripažino, kad siūlė Jūkai parašyti straipsnį, tačiau ne antiterroristinį, o kraštutyriniis pobūdžio. Šis straipsnis turėjo būti svarstomas kraštutyrininkų susirinkime. Ką skaitė "Kros", kuri buvo mentuojama jų name sūkyje, nežinojo.

S. Zukauskas teigiam pareidė, kad A. Povilioniai apie runčiamą nelegalų leidinį nepasakojo, nepareidė kad padėtų ruošti šiam leidiniui medžiagą. S. Zukauskas tvirtino, kad Kauno politechnikos institute auditorijoje susitikimo su A. Sakalausku A. Povilionis dalyvavo, tačiau jis pokalbio negirdėjo. Kai S. Zukauskas bei A. Sakalauskas su A. Povilioniu organizacinės veiklos klausimais susitarė.

A. Sakalausko parodymais taip pat nustatyta, kad A. Povilionis žinojo apie sutelktą organizaciją ir dalyvavo organizaciniame veikloje.

Bylos įrodymais nustatyti atskiri A. Povilionio, A. Sakalausko ir S. Zukausko bendravimo faktai. Tačiau tai nebuvo organizacinė veikla ar dalyvavimas antitarybinėje organizacijoje. A. Povilionis, neįrodė, kad jis dalyvavo nusikaltimo padaryme, iš kaltinimo pagal LPSR BK 73 str. išsivadavęs.

Aplinkybės, į kurias atsišvelgus paskirtos
baumos

Skirdama baudmos kolegija atsišvelgė, kad visi teisėjai ji padarė sunkius, o A. Sakalauskas, S. Zukauskas, I. Rudaitis, V. Povilionis - itin pavojingus ^{vaisy būn} nusikaltimus.

A. Sakalausko ir S. Zukausko iniciatyva buvo sutelkta antitarybinė organizacija bei vystoma organizacinė jos veikla. A. Sakalauskas ir prosiųje palaikė ryšius su esančiais, tikimais antitarybinę organizaciją.

I. Rudaitis antitarybinės organizacijos veikloje dalyvavo mažiau. Būduvanio valdymo metais jis dalyvavo pašaliojoje visuomeninėje veikloje, vokiečių fešistinės okupacijos laikotarpiu padėjo persikelėjusiems esančiam. I. Rudaitis skiriam

ir papildoma daugum - turto konfiskavimas, nes savo turta po-
nuodojo nusikeltamajai veiklai.

A. Mackevičius parengtinis tardymas ir teisme atvirai
paaiškino ir tuo padėjo nustatyti tiesą. Jis suprato kaltę
ir nuodėdžiai gailisi. Jam, skiriamas baudos, taikomos LTSR
BK 45 str.

Vadovaudamasi Lietuvos TSR BK 331, 333 str. str., Teismas
koligija

n a s p r e n d a :

SAKALAUSKĄ Antaną Gintautą, Adolfą s. pripažinti kaltu
ir nušauti laisvės atėmimo pagal Lietuvos TSR BK 68 str. 1 d.
ir 70 str. - penkeriems metams, pagal Lietuvos TSR BK 90 str.
2 d. - trims metams. Remiantis LTSR BK 42 str. A.S. Sakalausko
galutinai baudos nustatyti laisvės atėmimą p e n k e r i e m
metams.

BUKAUSKĄ Sigitą, Jurgio s. pripažinti kaltu ir nušauti
laisvės atėmimo pagal Lietuvos TSR BK 68 str. 1 d. ir 70 str.
- penkeriems metams, pagal Lietuvos TSR BK 90 str. 3 d. - de-
šeriams metams su turto konfiskavimu. Remiantis LTSR BK 42 str.
B. Bukauskui galutinai baudos nustatyti laisvės atėmimą
d e š e r i e m s metams su turto konfiskavimu.

NUBAITĮ Isidorą, Franko s. pripažinti kaltu ir nušauti
laisvės atėmimo: pagal Lietuvos TSR BK 68 str. 1 d. ir 70 str.
- trejiems metams, pagal Lietuvos TSR BK 87 str. 1 d. - tre-
jiems metams su turto konfiskavimu. Remiantis LTSR BK 42 str.
I. Nubaitiui galutinai baudos nustatyti laisvės atėmimą
t r e j i e m s metams su turto konfiskavimu.

а6-2.

316

" Согласен "

Прокурор Литовской ССР
государственный советник юстиции
II класса

А.Кайрялис

" 2 " марта 1979 года

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е

о содержании осужденного в одиночной камере
в порядке ст.29 ИТК Литовской ССР

" 1 " марта 1979 года

гор.Вильнюс

Начальник следственного изолятора КГБ Литовской ССР
подполковник Петраускас, рассмотрев материалы личного дела
на -

Жукаускаса Шарунаса Юргиса, 1950 года рожде-
ния, осужденного 5 марта 1974 года Верхов-
ным судом Литовской ССР по ч.1 ст.68 , ст.70
и ч.3 ст.90 УК Литовской ССР к 6 годам лише-
ния свободы,

Н А Ш Е Л:

Осужденный Жукаускас 23 февраля 1979 года прибыл в
следственный изолятор из Скальнинского ИТУ УВД Пермской облас-
ти с целью проведения с ним индивидуально-воспитательных меро-
приятий.

Из личного дела видно, что Жукаускас находясь в местах
лишения свободы характеризуется отрицательно. Систематически
нарушал режим содержания, допускал отказ от работы, за что
неоднократно подвергался различным видам дисциплинарного воз-
действия. Враждебно настроен к советской действительности,
его совместное содержание в общей камере отрицательно влияет
на других неустойчивых осужденных.

Учитывая изложенное и отсутствие в изоляторе такого контингента осужденных, а также просьбу самого осужденного содержать в одиночной камере, руководствуясь ст.29 ИТК Литовской ССР,

П О С Т А Н О В И Л:

Осужденного Жукаускаса Шарунаса Юргию оодержать в одиночной камере до 27 марта 1979 года.

Начальник Следственного изолятора
КГБ Литовской ССР подполковник

К. Петраускас